

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Spotřebitelské úvěry a jejich dopady na sociální situaci dlužníků
bakalářská práce

Autor práce: Petra Kokešová
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě

Vedoucí práce: JUDr. Věra Pražmová

Datum odevzdání práce: 2. 5. 2013

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem Spotřebitelské úvěry a jejich dopady na sociální situaci dlužníků zkoumá příčiny a následky uzavírání úvěrových smluv. Poukazuje na fakt, že v současné společnosti se neustále zvyšuje konzumní chování. Lidé mají potřebu uměle navyšovat svůj sociální statut. Vtíravá a klamavá reklama navozuje zájemcům pocit, že uzavírání půjček je běžné a bezrizikové. Důvodem uzavírání úvěrových smluv bývá náhlá potřeba finanční hotovosti v krizových situacích či touha lidí po spotřebním zboží. Nákup na dluh umožní splnit své tužby okamžitě, bez nutnosti je odkládat kvůli šetření. Každý má zájem držet krok s moderními trendy, v opačném případě má obavy z vyčlenění se od okolní společnosti. Půjčování peněz se stává rizikovým jevem a má tak velmi negativní vliv na společnost.

Teoretická část práce popisuje právní úpravu spotřebitelských úvěrů a motivaci lidí k jejich uzavírání. Popisuje příčiny, jež vedou k neúměrnému zadlužení osob, které by jinak při svých příjmech na úvěr nedosáhly. Poukazuje na skutečnosti uvedené v obchodních podmínkách a praktiky prodejců a společností. Díky ujednáním v obchodních podmínkách, které jsou nedílnou součástí smlouvy a které jsou jejím podpisem klientem přijaty, může být smlouveno, že je možné nesplacenou pohledávku postoupit k vymáhání advokátní společnosti. V takovém případě vzniká povinnost dlužníka hradit i náklady právního zastoupení. Takto vzniklé pohledávky se soudním či rozhodčím řízením výrazně navýší. Lidé mají nízkou znalost této problematiky, což se potvrzuje i ve výzkumu v závěru této bakalářské práce.

Nesplacené úvěry se staly z velké části součástí nově nařízených exekucí. Domácnosti jsou exekucí zatíženy do takové míry, že se mohou stát obětí sociální exkluze. Exekucí mohou být postihnuty i sociální dávky, které mají poskytovat osobám sociální ochranu a mají garantovat základní životní úroveň. Exekutor je současně oprávněn zablokovat exekučními příkazy veškerý majetek povinného. Dojde tak k omezení příjmů, což má negativní dopad na situaci povinného.

V praktické části výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky:

1) Využívají respondenti spotřební úvěry na nezbytně potřebné předměty či služby?

2) Vytvoří si finanční plán pro schopnost odhadnout, zda svůj závazek budou schopni splatit?

3) Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na sociální situaci respondenta nebo jeho rodiny?

Výzkumu se zúčastnilo 8 osob, které využívají služeb Poradenského centra - Rovné šance pro všechny, které provozuje Jihočeská Růže o.s. Rozhovory byly prováděny individuálně a anonymně. Bylo využito kvalitativní metody dotazování a obsahové analýzy dokumentů, která výzkum prohlubuje. Těmito dokumenty bylo 315 úvěrových smluv od nebankovní společnosti, která je předává k vymáhání advokátní kanceláři.

Úkolem této práce bylo zjistit, zda se osoby, které uzavírají úvěrové smlouvy, chovají uvědoměle, důsledky tohoto jednání zvažují a neschopnost splácet nastala pouze z vnějších důvodů, či zda jednají neuváženě s cílem uspokojit momentální potřeby. Práce má poukázat na účel, kvůli kterému se domácnosti přiklání k uzavření úvěrové smlouvy. Tento výzkum jsem prohloubila i o analýzu nesplacených úvěrových smluv. Pomocí rozhovorů s respondenty jsem se snažila popsat důsledky, které mělo finanční zatížení vzniklé v důsledku splácení pohledávky na jejich život či rodiny.

Výzkumem bylo potvrzeno, že se jedná o zboží méně potřebné a cenově více nákladné. V menším zastoupení byly úvěry uzavírány na standardní vybavení domácnosti. Většinou se jednalo o elektroniku, jako jsou notebooky a televizory. Rozhovory s respondenty potvrdily i tvrzení, že jsou úvěry využívány k hrazení již vzniklých dluhů u jiného věřitele.

Respondenti, kteří nejsou schopni splnit své závazky, žádné finanční plány nevytvářejí. To poukazuje na nízkou odpovědnost těchto osob. Před uzavřením smluv neporovnávají produkty a ani se nedotazují na parametry úvěru.

Výzkum potvrdil prognózy odborníků. Finanční zatížení se negativně odráželo na životě rodiny, ústící v úvahy o rozvodu. U respondentů jsem se setkala s psychickými důsledky, které se projevovaly ve formě stresu a depresí. Finanční zatížení vzniklé vymáháním pohledávek vedlo u několika případů v neschopnost plnit další závazky, jako je například bydlení. V jednom případě došlo k omezení z hlediska ekonomického a kulturního.

Klíčová slova: finanční gramotnost, posouzení schopnosti splácet, předlužení, rozhodčí řízení, spotřebitelský úvěr, vymáhání pohledávek, zadluženost

Abstrakt

The bachelor's thesis entitled Consumer credits and their impact on the social situation of debtors investigates the causes and consequences of entering the credit contracts. It refers to the fact that in the present society the consumer behavior has a growing tendency. People feel the necessity to increase artificially their social statute. The obtrusive and deceptive advertisement induces the feeling of potential interested persons that taking and having loans is usual and without a risk. The reason of concluding credit contracts is a sudden need of cash in crisis situations or person's desire to have consumer goods. The purchase on credit enables to fulfill the dreams immediately, without postponing them and saving. Everybody wants to keep pace with modern trends, in the opposite case he/she has the fear from exclusion from the surrounding society. Borrowing money becomes a risky phenomenon and has a very negative impact on the society.

The theoretical part of the thesis describes the legal regulation of consumer credits and motivation of persons to enter them. It describes the causes leading to inappropriate indebtedness of persons, being normally not able to get a credit in view of their income. It refers to the facts stated in the business terms and conditions and practices of sellers and companies. Thanks to arrangements in the business terms and conditions which are an inseparable part of the contract and which are accepted by signing by the client, it may be agreed that a not paid claim may be ceded to a lawyer's company for collecting. In such a case, the debtor is obliged to pay also the costs of legal representation. The occurred claims are increased considerably by the court or arbitration proceedings. The people's low knowledge of this issue is confirmed also in the conclusion of bachelor's thesis.

The not paid credits become, of a large part, a part of the newly ordered seizures. The households are burdened by the seizure so much that they may become the victims of social exclusions. Also the social allowances which shall provide to persons social protection and shall guarantee the basic life level may be the subject of execution. The executor is simultaneously authorized to block by fieri facias all obliged person's

property. Her/his income is limited which has a negative impact on the situation of the obliged person.

In the practical part of the research, three research questions were formulated:

1) Do the respondents use the consumer credits for the necessary subjects or services?

2) Does the company elaborate a financial plan for the borrower to estimate if he/she will be able to meet its obligation?

3) What impacts had exacting the claim on the social situation of the respondent or its family?

8 persons utilizing the services of Consulting Centre – Equal Chances for Everybody operated by Jihočeská Růže o.s. took part in the research. The talks were performed individually and anonymously. The qualitative method of questioning and analysis of contents of documents deepening the research were applied. These documents were 315 credit contracts from a non-banking company which are handed over for collecting to a lawyer's office.

The task of this thesis was to find out if the persons entering credit contracts behave maturely, if they think about the consequences of this behavior; if the inability to pay occurs only for external reasons or if these persons act rashly with the target to satisfy their momentary needs. The thesis shall research the purpose for which the households are inclined to enter credit contracts. I deepened this research also by the analysis of not paid credit contracts. By means of interviews with respondents I tried to describe the consequences of the financial burden of repayment of the claim on their life or life of their family.

It was confirmed by the research that the concern are less necessary and more expensive goods. Lower share represented the credits for standard equipment of households. These goods were mostly electronics as notebooks and TV-sets. The talks with respondents confirmed also the statement that the credits are also used to pay the debts of another creditor.

The respondents, who are not able to meet their obligations do not create any financial plans. This shows the low responsibility rate of these persons. Before entering the contract, they do not compare the products and do not ask about credit parameters.

The research confirmed the prognosis of experts. The financial burden had a negative impact on the life of the family resulting in consideration of divorce. The respondents had negative psychological consequences manifested in the form of stress and depressions. The financial burden caused by collecting claims resulted in several cases in the inability to pay further obligations as e.g. housing. In one case, economic and cultural limitation occurred.

Key words: financial literacy, evaluation of the ability to repay the credit, heavy indebtedness, arbitration procedure, consumer credits, collecting claims, indebtedness

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Spotřebitelské úvěry a jejich dopady na sociální situaci dlužníků vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona číslo 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/ v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Týně nad Vltavou dne 2. 5. 2013

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucí práce JUDr. Věře Pražmové za laskavé vedení, cenné rady i odborné připomínky, které mi ochotně poskytovala v průběhu zpracování bakalářské práce. Poděkování patří také Ing. Marii Paukejové, která umožnila provedení výzkumu.

Obsah

Úvod	13
1 Současný stav.....	15
1.1 Spotřebitelské úvěry	15
1.1.1 Právní úprava spotřebitelských úvěrů	16
1.1.1.1 Zákon č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru	17
1.1.2 Reklama a její zákonné náležitosti	17
1.1.3 Roční procentní sazba nákladů a úroková sazba.....	18
1.1.4 Druhy spotřebitelských úvěrů	19
1.1.5 Obchodní podmínky a sazebník poplatků	19
1.2 Posouzení schopnosti splácet.....	21
1.2.1 Zodpovědnost při podpisu smlouvy o úvěru a finanční rozpočet	21
1.2.2 Ochrana spotřebitele.....	22
1.2.3 Podstatné informace o úvěrovém produktu.....	23
1.2.4 Náležitosti smlouvy o spotřebitelském úvěru	24
1.2.5 Registry dlužníků	24
1.2.6 Finanční vzdělávání	25
1.2.7 Konzumní životní postoje	26
1.3 Zadluženost.....	27
1.3.1 Zadluženost domácností.....	27
1.3.2 Prevence předlužení	28
1.3.3 Příčiny předlužení	29
1.3.4 Důsledky předlužení.....	30
1.3.5 Chudoba	31

1.3.6	Zadluženost domácností v zahraničí	32
1.4	Negativní dopady při nesplacení úvěrů	33
1.4.1	Vymáhání pohledávky advokátní kanceláří	33
1.4.1.1	Soudní řízení – nalézací	34
1.4.1.2	Rozhodčí řízení - nalézací	35
1.4.2	Exekuční řízení.....	37
1.5	Možnosti řešení předlužení	39
1.5.1	Insolvenční řízení	39
1.5.2	Sloučení dluhů.....	40
2	Cíl práce a výzkumné otázky	42
2.1	Cíl práce.....	42
2.2	Výzkumné otázky	42
3	Metodika	43
3.1	Použitá metoda.....	43
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	44
4	Výsledky	45
4.1	Základní charakteristika výzkumného souboru	45
4.2	Účel uzavření úvěrové smlouvy	46
4.3	Alternativy před uzavřením úvěrové smlouvy.....	47
4.4	Finanční gramotnost a plánování	48
4.5	Příčiny neschopnosti splácet	49
4.6	Způsob řešení neschopnosti splácet závazek	50
4.7	Dopady nesplnění závazku	52
4.8	Sociální dopady na situaci dlužníků	53

4.9	Přehled o účelu uzavřených úvěrových smluv	54
4.9.1	Charakteristika výzkumného souboru.....	54
4.9.2	Předmět úvěru a výše úvěru	57
4.9.3	Průměrná cena zboží pořízeného prostřednictvím úvěru	59
5	Diskuse	60
6	Závěr	66
7	Seznam informačních zdrojů	68
8	Přílohy	73

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou využívání spotřebitelských úvěrů. Výběr tématu byl ovlivněn zaměstnáním autorky, která pracuje na pozici operátorky pohledávek v advokátní kanceláři. Díky této činnosti se seznámila s procesem vymáhání nesplacených pohledávek společností poskytujících spotřebitelské úvěry. Komunikuje s klienty těchto společností a slýchá jejich důvody a životní osudy, které vedly k nedoplnění dluhu. Často bývá na vině zdravotní stav, ztráta zaměstnání či osobní problémy (např. rozvod).

Úvěrové společnosti mají možnost předat pohledávku k vymáhání advokátní kanceláři a té pak vzniká zákonný nárok na náklady právního zastoupení. Procesem vymáhání dojde k navýšení dluhu a to i několikanásobně. Tím vznikne velké finanční zatížení klienta, který je zavázán uhradit svou pohledávku na základě pravomocného rozhodnutí soudu či rozhodčí společnosti. Pokud ve stanovené lhůtě závazek neuhradí, je tento následně vymáhán v exekučním řízení.

Tímto procesem se lidé dostávají do tíživé finanční situace. Mohou jim být zablokovány finanční účty i majetek. Pro splacení jednoho dluhu vytvářejí dluhy nové a tím vzniká nekonečný koloběh. Cílem této práce je zmapovat právní úpravu této problematiky, zjistit jaká je motivace osob k využívání spotřebitelských úvěrů, zda využití úvěru předchází finanční rozvaha schopnosti jej splácet a jaké dopady mělo následné zadlužení na sociální situaci jedince popř. rodiny. Problém autorka shledává i v nízké míře finanční gramotnosti.

V současné hektické době se stává společnost stále více konzumní. Mnoho lidí „musí“ vlastnit moderní mobilní telefony, drahé televize, notebooky a další předměty. Ubývá lidí, kteří se přikloní k využití spotřebitelského úvěru pouze pro koupi bezprostředně potřebných věcí (lednice, pračka, sporák). Je pravdou, že se stále zvyšující nezaměstnaností je obtížné našetřit si na své potřeby a úvěr je možností získat tyto okamžitě a splácet je po nízkých částkách. Bohužel díky nepředvídatelným událostem (invalidita, smrt člena rodiny, ztráta zaměstnání apod.) nemusí být vždy schopni tento závazek splnit. Navíc podmínky čerpání úvěru, uvedené v obchodních

podmínkách (které jsou přílohou smlouvy o uzavření spotřebitelského úvěru), bývají pro klienty nepřehledné a vytvářejí vysoké riziko, které je vhání do dluhové pasti.

Informace o dané problematice a upozornění na praktiky společností lze najít v médiích. Samotné společnosti na svých internetových stránkách často upozorňují své klienty, aby zvážili uzavření úvěrové smlouvy a poukazují na důležitá fakta, která mohou vést k nesplacení pohledávky. Zadluženost českých domácností však přesto stoupá a stejně jako počet nově nařízených exekucí.

Zadluženost se v nemenší míře týká i seniorů, kteří jsou snadnou obětí obchodníků. Předlužení neúměrně zatěžuje rodiny a vede až k jejich rozpadu. Doufám, že tato práce přispěje k většímu náhledu do této problematiky, která je v současné době stále více diskutovaná.

1 Současný stav

1.1 Spotřebitelské úvěry

„Vysoká životní úroveň spočívá v tom, že vydáváme peníze, které ještě nemáme, za věci, které nepotřebujeme, abychom imponovali lidem, které nesnášíme.“

Orson Welles

Úvěry se v současnosti stávají pro mnohé lidi jediným východiskem, jak dosáhnout na své potřeby. Je to rychlá možnost získat, co člověk potřebuje, bez zdoluhavého šetření. Bohužel nic není tak snadné a málokdo si uvědomí, že takto pořízená služba či výrobek se může znatelně prodražit. Ze spotřebitelských úvěrů se stal celosvětový byznys. Lidé jsou ze všech směrů „bombardováni“ reklamami na výhodné půjčky, které mohou sjednat pohodlně po telefonu a bez zbytečné administrativy. Půjčky prezentují jako chytré a bezstarostné řešení svých problémů.

Jak uvádí Syrový a Novotný, hlavní výhodou spotřebitelských úvěrů je jejich účelovost. Nevyužíváme je na financování nemovitostí, ale například na vybavení bytu. Tyto úvěry jsou drahé, proto je dobré hradit je co nejrychleji. Jejich použití je zátěží pro rodinný rozpočet a znemožňuje čerpání dalších úvěrů (40).

Petrášková a Horváthová se ve své knize ptají: *„Co je to vlastně úvěr? Věřitel (osoba či instituce) poskytne finanční prostředky dlužníkovi (osobě nebo instituci) po určité době za určitou odměnu (úrok). Úvěry můžeme dělit z několika hledisek. Podle účelu, za jakým si úvěr bereme, se dělí úvěry na účelové (např. koupě bytu, sušičky prádla, automobilu, ...) nebo neúčelové (půjčka na cokoliv). Z hlediska délky trvání úvěru dělíme úvěry na krátkodobé (do jednoho roku), střednědobé (od jednoho roku do pěti let) a dlouhodobé (nad pět let). Úvěry se také liší tím, pro koho jsou určeny (občané nebo podnikatelé) nebo úrokovou mírou (pevná – po celou dobu splácení je stejná, pohyblivá – během splácení se může měnit)“ (34 s. 77). Úvěry poskytují bankovní sektory (banky, družstevní záložny) nebo nebankovní instituce (např. splátkové*

společnosti). K některým úvěrům jsou nabízena různá pojištění, která se následně stávají součástí dlužné splátky. Jedná se například o pojištění proti neschopnosti splácet, životní pojištění, pojištění majetku a jiná (odvíjí se od typu úvěru) (34).

1.1.1 Právní úprava spotřebitelských úvěrů

Úpravu smluvních vztahů upravuje zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Obchodní zákoník upravuje vztahy mezi podnikateli, definuje postup v rámci obchodněprávního režimu a upravuje mimo jiné i smlouvu o úvěru. Dále upravuje majetkové vztahy a práva na ochranu osob. Vzhledem ke skutečnosti, že při uzavírání závazkových vztahů je spotřebitel považován za slabší smluvní stranu, řídí se uzavírání smluv o spotřebitelském úvěru zákonem č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru. Tento zákon má zaručit průhlednější právní prostředí (39).

V případě, že poskytovatel úvěru zahrne do obchodních podmínek rozhodčí doložku, bude se případný spor z takto uzavřené smlouvy řídit dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (39). Nesplní-li smluvní strana rozhodnutí uvedené ve vykonatelném exekučním titulu (např. rozhodčí nález, rozsudek soudu či platební rozkaz), může dojít k exekučnímu řízení, které je prováděno dle exekučního řádu č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti nebo dle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (OSŘ) (39).

Řešení problémů věřitelů a úpadců řeší zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a také zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích (39).

Ochrana spotřebitele je upravena zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Stanovuje podmínky podnikání, úkoly veřejné správy a oprávnění spotřebitelů, které jsou významné pro ochranu spotřebitele (42).

Důležitou pozici při ochraně spotřebitele zaujímá také regulace reklamy, která je upravena zákonem č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů (33).

1.1.1.1 Zákon č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru

Tento zákon zpracovává příslušné přepisy Evropských společenství a upravuje některá práva a povinnosti související s odloženou platbou, půjčkou, úvěrem nebo jinou obdobnou finanční službou poskytovanou nebo přislíbenou spotřebiteli věřitelem nebo zprostředkovatelem (dále jen „spotřebitelský úvěr“) (8).

Vymezení některých pojmů dle zákona 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru § 3:

- spotřebitelem je fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání
- věřitelem je osoba nabízející nebo poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání
- zprostředkovatelem je osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo ji jménem věřitele uzavírá (8).

1.1.2 Reklama a její zákonné náležitosti

Příloha č. 1 k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů definuje povinné údaje, které jsou instituce ve svých reklamách povinny uvádět. Zákon uvádí, že nabídka spotřebitelského úvěru nebo jeho zprostředkování reklamou, jejíž součástí je jakýkoliv údaj o nákladech spotřebitelského úvěru pro spotřebitele, musí jasným a výstižným způsobem formou reprezentativního příkladu obsahovat

- b) roční procentní sazbu nákladů,
- c) výpůjční úrokovou sazbu, a to spolu s údaji o veškerých poplatcích spojených se spotřebitelským úvěrem,
- d) celkovou výši spotřebitelského úvěru,
- e) výši jednotlivých splátek a celkovou částku splatnou spotřebitelem,
- f) dobu trvání spotřebitelského úvěru,
- g) v případě spotřebitelského úvěru ve formě odložené platby za konkrétní zboží nebo službu jejich cenu a výši případné zálohy,
- h) informaci o povinnosti uzavřít smlouvu o doplňkové službě související se spotřebitelským úvěrem, zejména pojištění, je-li uzavření takové smlouvy podmínkou pro získání spotřebitelského úvěru za nabízených podmínek a náklady na tuto službu nelze určit předem (8).

Reklama je spojena s médii, která ovlivňují naše smysly a náš úsudek. Reklamní instituce disponují znalostmi o fungování lidské psychiky, mohou vytvářet podněty, které jsou naším vědomím přijímané jako důvěryhodné. Nejúčinnější obranou spotřebitele je co největší informovanost o produktu (32).

Zákon o regulaci reklamy se vztahuje na tabákové výrobky, alkoholické nápoje, humánní léčivé přípravky, střelné zbraně a střelivo. Regulaci reklamy na spotřebitelské úvěry však detailně neřeší. Je jím pouze stanovena povinnost v reklamě uvádět roční procentní sazbu nákladů na spotřebitelský úvěr nebo příklad jejich výpočtu (32).

1.1.3 Roční procentní sazba nákladů a úroková sazba

Roční procentní sazba nákladů (RPSN) zohledňuje výši jednotlivých částek (splátka, poplatky) a dobu, kdy došlo k platbám těchto částek. Tento ukazatel slouží pro vyjádření nákladovosti úvěru (34).

V článku Felcmana je uveden rozdíl mezi roční procentní sazbou nákladů a úrokovou sazbou. U RPSN se jedná o procentní sazbu, která vyjadřuje celkové roční průměrné náklady na daný úvěr. Jsou v něm zahrnuty poplatky spojené s daným

produktem. Je zákonem uloženo tento ukazatel zveřejňovat v reklamách, ve kterých je uvedena úroková sazba.

Rozdílný údaj je však úroková sazba, která udává procento ze zapůjčené částky, o kterou se úvěr navýší a dlužník o tuto částku dluh přeplatí. Ve své podstatě jde o zisk banky či úvěrové společnosti, respektive o odměnu za poskytnutí úvěru (16).

Výpočet roční procentní sazby nákladů stanovuje Směrnice evropského parlamentu a rady 2008/48/ES ze dne 23.4.2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru (36).

1.1.4 Druhy spotřebitelských úvěrů

Autoři Syrový a Novotný rozdělují bankovní a nebankovní spotřebitelské úvěry. Banka po svých klientech vyžaduje předložení dvou dokladů totožnosti a podmínkou jsou potvrzení o příjmu za poslední 3 měsíce (u podnikatelů daňová přiznání za 2 roky). Banky mohou mít u úvěrových produktů stanovené podmínky jako například zřízení běžného účtu apod. Vyřizování žádosti, pokud se řádně předloží všechny patřičné dokumenty, trvá v průměru dva až tři dny (40). Více využívané jsou pro svou menší formálnost spotřebitelské úvěry získané od nebankovních sektorů - jinak také nazývané jako prodej na splátky. *„Výhody tohoto typu úvěru spočívají v možnosti sjednat ho přímo v obchodě, který spolupracuje s některou z úvěrových společností, a v rychlosti jeho vyřízení, zpravidla do jednoho maximálně dvou dnů. K podání žádosti stačí potvrzení o příjmu (u nižších úvěrů není nutné) a doložení totožnosti. U vyšších úvěrů je třeba navíc předložit například výpis z účtu s určitým zůstatkem (40 s. 85).“*

1.1.5 Obchodní podmínky a sazebník poplatků

Společně se smlouvou klient podepisuje i obchodní podmínky, které upravují veškeré povinnosti ze smlouvy vyplývající. V praxi je několik bodů, které bývají nejčastěji přehlíženy a vedou u klientů k nesplnění závazku.

V obchodních podmínkách se upozorňuje na povinnost splácet úvěr k určitému termínu. Pokud tato podmínka není klientem dodržena, má za následek vznik práva společnosti na smluvený úrok z prodlení a smluvní pokutu dle sazebníku. Klienti si tento fakt v praxi často neuvědomují a platby zasílají se zpožděním. Společnosti však dle obchodních podmínek z další příchozí platby hradí nejprve případné závazky spojené s nesplněním povinností klienta, závazky spojené s příp. pojištěním, příslušenství úvěru a zbylý zůstatek zaúčtují na uhrazení jistiny (měsíční splátky). Tím vzniká prodlení následující měsíční splátky, protože nebyla uhrazena zcela a celková výše úvěru se tak začne pravidelně zvyšovat. Pokud neprobíhá řádná komunikace klienta a společnosti (klient změní bydliště a nemůže tak přebírat poštu či změni telefonní číslo) nedozví se o nedoplatku u svého úvěru a vznikne právo společnosti vzniklou pohledávku vymáhat (13).

Některé společnosti v obchodních podmínkách uvádějí, že veškeré výdaje společnosti spojené s vymáháním pohledávky jsou k tíži klienta (zejm. náklady vynaložené společností za činnost externí agentury zabývající se vymáháním pohledávek a pověřené společností řešením dlužné pohledávky za klientem, soudní/arbitrážní poplatky apod.). Vymáhací agentury si v mandátních smlouvách určují procento provize, které si nárokují z každé vymožené částky. O tuto provizi se tedy klientovi navyšuje dlužná částka (13).

V obchodních podmínkách lze také najít ujednání o dohodě mezi klientem a společností, že majetkové spory, které vzniknou ze smlouvy, budou rozhodovány v rozhodčím řízení (13).

Právní řeč smluv o úvěru či půjčce je většinou dlužníků nesrozumitelná. Všeobecné obchodní podmínky obsahují mnoho stran a text je psaný drobným písmem. Je časově náročné je podrobně pročíst a málokdo jim tento čas obětuje. Věří, že společnost je nepoškodí nad únosnou míru. Obchodní podmínky bývají důkladně propracované, aby dlužník měl pokud možno co nejmenší možnosti obrany. Zprostředkovatel úvěru je proškolen v získávání důvěry svých klientů. Není v zájmu společnosti klienta poučit a tak vážné důsledky zamlčí a naopak zdůrazní výhody. Zprostředkovatel je motivován

k uzavření smlouvy získáním provize a to bez ohledu na schopnosti klienta tento úvěr splatit (25).

Obchodník by měl umožnit zákazníkovi, aby si smlouvu mohl prostudovat doma a poradit se s odborníkem. Pokud se tak nestane, měl by zákazník přejít ke konkurenci. Předejde tak problémům z neznalosti smluvních podmínek (32).

Rozsudkem okresního soudu v Chebu 15 C 410/2009 bylo rozhodnuto: Všeobecné podmínky nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složitě formulované a malým písmem psané formě skryl smluvní partner spotřebitele ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele uniknou (včetně ujednání smluvní pokuty). Pokud tak učiní, zpronevěří se principu důvěry a takovému jeho jednání nelze přiznat právní ochranu pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku (35).

1.2 Posouzení schopnosti splácet

1.2.1 Zodpovědnost při podpisu smlouvy o úvěru a finanční rozpočet

Syrový a Novotný ve své knize uvádějí: „*Úvěry je třeba splácet. Přijetí úvěru je přijetí závazku, že se půjčené peníze vrátí. Proto je potřeba dobře zvážit vlastní finanční možnosti. Svoje budoucí příjmy a výdaje*“ (40 s. 156). Autoři doporučovali, aby si lidé vyzkoušeli spořit měsíčně částku, kterou by měli splácet instituci, k získání přesnější představy, jakým způsobem úvěr zatíží jejich rozpočet. Musíme mít na paměti, že splácení úvěrů je dlouhodobý závazek (40).

Pokud jsme zatíženi pravidelnými splátkami u úvěrových produktů, nesmíme připustit, aby klesly naše příjmy. Následky jejich nesplacení mohou být ničující. Člověk, který není zatížen úvěry, se může spolehnout na státní sociální síť. V případě neočekávaných situací jako je nemoc, nezaměstnanost či invalidita je zajištěn příjem, který zajistí nejnutnější výdaje na živobytí. Zadlužený člověk sociální sítí propadne, protože dávky nejsou dostatečně vysoké, aby jimi uhradil splátky úvěrů. Nikdo však

dnes nemůže předpokládat vývoj svého zaměstnání a příjmů a ani nemůžeme předvídat, jaké budou v příštích letech životní náklady (40).

Dle § 9 zákona č. 145/2010 Sb. je uloženo věřiteli, aby před uzavřením úvěrové smlouvy nebo před změnou smlouvy, která spočívá v jejím výrazném navýšení, s odbornou péčí prověřil schopnost spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet. A to s využitím informací poskytnutých přímo od spotřebitele, popřípadě informací vyplývajících z databází, které umožňují věřiteli posoudit schopnost spotřebitele splácet (8).

1.2.2 Ochrana spotřebitele

Švestka a kolektiv vysvětlují, že spotřebitelské právo představuje rychle se rozvíjející právní odvětví. Má poskytnout ochranu spotřebiteli, který může být ohrožen tlakem prodejců, kteří disponují obratnými praktikami. Běžný spotřebitel nemusí být schopen se jim bránit. Málokdo o sobě může říci, že je natolik zkušený, že by nepodlehл vyškolěným profesionálům. Tito prodejci znají metody a techniky moderního obchodu (42).

Společnost se stala značně spotřební. Úvěry se neuzavírají ve známém prostředí dané komunity. Nabídka zboží stále vzrůstá a je podporována reklamou. Abychom mohli pokud možno rychle nakoupit výrobky, využijeme možnosti nákupů na dluh. K uzavírání smluv dochází anonymně, stále častěji automaticky (42).

Procento předlužení domácností se stále zvyšuje a tak je nutné zakotvit v legislativě ochranu spotřebitele před spotřebou samou. Obecně můžeme říci, že změna trhu vedla k úbytku zdravého rozumu. Je kladen důraz na informovanost společnosti a je tedy nutné spotřebitele vzdělávat. Měl by být schopen na základě informací se kvalifikovaně rozhodnout.

Ochrana spotřebitele nelze však chápat jako obranu spotřebitele proti jeho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti (42).

1.2.3 Podstatné informace o úvěrovém produktu

Pokud si chce zákazník pořídit určitou věc a bez využití půjčky na ni nedosáhne, měl by zvážit, zda ji opravdu nezbytně potřebuje a zda její pořízení nelze odložit. Při vybírání z nabídky úvěrových produktů by měl zvážit, kolik je schopen měsíčně splácet, aby nezatížil rozpočet domácnosti. Důležitým ukazatelem při výběru z nabídek na trhu je výše RPSN, úroková sazba, délka splácení a výše splátek, frekvence splátek a spojené poplatky. Pokud se zákazník nedokáže zorientovat, měl by si nechat poradit odborníkem nebo vyhledat potřebné informace a definice pojmů na internetu. Před podpisem smlouvy zákazník musí zkontrolovat osobní údaje, přesvědčit se, že parametry úvěru dohodnuté s prodejcem jsou ve smlouvě zakotveny. Důraz je kladen na čtení pasáží, které jsou ve smlouvě uvedeny drobným písmem a všeobecné obchodní podmínky, které jsou součástí smlouvy. V případě, že zákazník něčemu neporozuměl, měl by požádat o jejich vysvětlení. Pokud se zájemci každý měsíc liší výše příjmů, je doporučováno vytvořit si zálohu minimálně dvou měsíčních splátek, které budou využity v době, kdy na úhradu měsíční splátky nezbude. Zbývá-li zájemci o úvěr krátká doba k odchodu do důchodu, je vhodné vzít si úvěr, který bude splacen ještě před odchodem ze zaměstnání. Příjem důchodců se radikálně sníží a bylo by zbytečné zatěžovat nový rozpočet (19).

Důležité je také upozornění, že společnost, která poskytla úvěr, neodpovídá za kvalitu zboží. Pokud se závada objeví ihned, je možné od smlouvy odstoupit do 14 dnů. Musí být informována úvěrová společnost o odstoupení od smlouvy. Možnost pojištění zmírňuje důsledky finanční tísně. Je nutné se informovat, co je v pojištění zahrnuto. Nejčastěji se nabízí pojištění schopnosti splácet, které se liší tím, jaká rizika zahrnují (ztráta zaměstnání, invalidita v důsledku úrazu, apod.). V případě neschopnosti splácet svůj závazek, měl by se klient postavit k problému zodpovědně. Kontaktovat společnost, která úvěr poskytla a vysvětlit svou situaci. Řešení by neměl odkládat a vyhýbat se mu. Zásadně se nedoporučuje brát si další úvěr k doplacení předchozího úvěru (19).

1.2.4 Náležitosti smlouvy o spotřebitelském úvěru

Dle zákona o spotřebitelském úvěru musí smlouva obsahovat:

- stanovení roční procentní sazby nákladů na spotřebitelský úvěr
- stanovení podmínek, za kterých může být RPSN upravena
- stanovení maximální výše spotřebitelského úvěru, výše měsíčních splátek, jejich počtu a rozvržení
- stanovení jednotlivých plateb, včetně těch, které nejsou spotřebitelským úvěrem a jsou uvedeny v § 2 písm. a) bodech 1 až 5, budou-li placeny spolu se spotřebitelským úvěrem; pokud jednotlivé platby nelze přesně stanovit, musí být uveden způsob jejich výpočtu
- závazek věřitele informovat spotřebitele o změnách RPSN
- ustanovení o právu na předčasné splacení úvěru
- podmínky ukončení smluvního vztahu
- způsob placení (12 s. 36)

1.2.5 Registry dlužníků

Rejstříky umožňují sledování historie splácení úroků a půjček. Může v nich být uvedena pozitivní či negativní historie. Negativní historie čili nesplacené úvěry jsou zveřejňovány po dobu 5- ti let, protože informují další případné věřitele o rizikovosti dlužníka (25).

První registry založily banky za účelem eliminování úvěrových rizik. Začaly sdílet data o klientech s konkurencí, aby se snížilo riziko, že neúspěšný žadatel si zažádá o úvěr u konkurence, která mu úvěr poskytne. V České republice jsou tyto údaje sdíleny například v Bankovním registru klientských informací (BRKI), Nebankovní registr klientských informací (NRKI), registr SOLUS a Centrální registr úvěrů (CRÚ) (20).

1.2.6 Finanční vzdělávání

Smrčka poukazuje na skutečnost, že finanční vzdělání obyvatelstva nebude nikdy dostačující a to ze dvou důvodů. Prvním faktorem je rychlý a dynamický vývoj finančních produktů na trhu. Účelem společností poskytující půjčky je zisk. Úvěrová společnost si musí zachovat svou důvěryhodnost a otevřenost, ale to neznamená, že poskytne veškeré informace ke svým produktům. Specialisté v oboru mají oproti běžnému obyvatelstvu navrch a tak tento boj nemůže být nikdy vyhrán většinou. Druhý důvod, proč společnost nedosáhne finanční gramotnosti, jež by odpovídala potřebám doby, je skutečnost, že málokdo má zájem na tom, aby se tak stalo.

Vždy bude existovat část společnosti náchylná důvěřovat iracionalitě namísto racionality. Věří, že nakloní na svou stranu náhodu namísto dosažení zisku soustavnou prací (37).

Finanční vzdělávání je důležitým faktorem v ochraně spotřebitele. Podstatná je také informovanost spotřebitele o jeho postavení ve smluvním vztahu a jeho spotřebitelských právech, která by měla pomáhat spotřebiteli odpovědně se rozhodnout. V současnosti se prudce rozvíjí oblast finančních produktů. Spotřebitel by měl přijmout osobní odpovědnost za finanční zajištění sebe i své rodiny. Finanční vzdělání by mělo sloužit jako prevence předlužení a zajištění se na stáří. V konečném důsledku přispívá k rozvoji české ekonomiky. Dle průzkumu ministerstva financí by lidé souhlasili s rozšířením znalostí v oblasti financí již v průběhu školní docházky. Dále by preferovali vzdělávání formou letáků, brožur, článků na internetu či v tisku a odborných pořadů v TV (27).

Resorty Ministerstva financí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva průmyslu a obchodu a České národní banky se shodly na následující definici: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace*“ (27 s. 11).

Finanční gramotnost je součástí širší ekonomické gramotnosti. Ekonomická gramotnost zahrnuje schopnost zajistit si příjem, zvažovat důsledky svých rozhodnutí, orientovat se na trhu práce atd. K finanční gramotnosti se pojí numerická, informační a právní gramotnost.

Zadluženost českých domácností ve srovnání s členskými státy EU nedosahuje takové výše, přesto však dynamika zadlužení stále vzrůstá. Zvyšuje se množství domácností, které nejsou schopné splácet své závazky. Narůstá počet exekucí na majetek fyzických osob (27).

1.2.7 Konzumní životní postoje

Dle Hubinkové se lidem život velmi usnadnil pomocí vědeckých poznatků a technologií. Lidé v běžném životě využívají přístroje (např. televize, lednice, vysavač atd.), které slouží osobním účelům či k usnadnění práce. Tyto skutečnosti zrychlují tempo života a podpořily vznik konzumní společnosti. Změnilo se tak i vnímání, prožívání a chování lidí ve společnosti (21).

Tržní společnost ovlivňuje lidské potřeby a instinkty, například pomocí reklamy či určováním životního stylu. Člověk získává vědomou i nevědomou touhu po překonání a vyniknutí nad ostatními lidmi. Své tužby často prosazuje na úkor ostatních lidí (21).

Společnost nabídla možnost nakupovat na dluh. Tímto lze dosáhnout svých tužeb okamžitě a není nutné je odkládat. Odloží pouze placení za ně. Klamavá reklama na půjčku předává pouze kladné, nepřesné a zkreslující informace a tak lidé ani neví, kolik po splacení úvěru ve skutečnosti zaplatí. Je důležité uvědomit si, že instituce, která poskytuje půjčky, má zájem o zisk a nepůjčuje z altruistických důvodů (21).

Autorka uvádí, že současná společnost umožňuje a podporuje spotřební chování. Ve společnosti se uplatňují alternativní přístupy k životu, které preferují jiné hodnoty než spotřební chování. Člověk, který nevlastní „moderní“ přístroje, oblečení a jiné výrobky typické pro současný svět, má mnohem menší šanci uspět na trhu práce nebo v soukromých vztazích (21).

Friedlanderová a Tuček se ve své knize zabývali tím, jak žijí lidé v České republice po roce 1989. Autoři rozčlenili předměty do určitých kategorií podle jejich účelu a významu pro domácnost a také podle jejich modernosti:

- Věci *standardní* – běžné předměty, které běžně využíváme v domácnosti a jsou její samozřejmou součástí – žehlička, vysavač, lednička, pračka, sporák.
- Věci *moderní* – výrobky, které se na českém trhu rozšířily až po roce 1989, postupně se stávají věcmi moderními.
- Věci *luxusní* – málo rozšířené výrobky, které společnost považuje za moderní.
- Věci *zastaralé* – z technologického hlediska zastaralé výrobky, které jsou na trhu nahrazeny modernějšími výrobky (43).

„Vtíravá systematická reklama finančních institucí, určená k získání nových klientů, povzbuzuje více lidí, aby si sjednávali půjčky. Spotřebitelský úvěr navíc propůjčuje společenský status a usnadňuje maskování sociálního postavení, čímž umožňuje lidem přijmout životní styl, který je charakteristický pro třídu vyšší, než je jejich vlastní třída“ (15 s. 75).

1.3 Zadluženost

1.3.1 Zadluženost domácností

Ing. Václav Horák, generální ředitel společnosti Cetelem, uvedl, že nejzásadnějšími výdajovými položkami českých domácností jsou bydlení, doprava a potraviny. *„Čím vyšší jsou některé výdaje domácností, tím výrazněji český spotřebitel vnímá jejich vývoj“* (2). I v následujících letech 85 % Čechů očekává, že vzrostou výdaje za bydlení, 75 % dotázaných si totéž myslí u potravin a 72 % u položky doprava (2).

Zvyšování zadluženosti v České republice bylo podporováno nenasyceností obyvatel po roce 1989. Vzrostla potřeba zvyšování kvality života. Česká republika

nepatří mezi státy s nejvyšším procentem zadlužení, ale vysoce vzrůstá tempo, jakým se domácnosti zadlužují. Klaban uvádí: „*Dluhy domácností se během ledna 2010 oproti konci prosince 2009 opět zvýšily, vzrostly o 2,348 miliardy korun, tj. na 985,66 miliardy korun*“ (22 s. 21). V současnosti, kdy stoupá nezaměstnanost a rodiny řeší své dluhy dalšími půjčkami, vzrůstá počet insolventních rodin a předlužených osob. Důsledkem ekonomického zhroucení dlužníka může být vyhýbání se závazkům, snaha vykonávat nelegální práci či sklon k patologickým jevům. Závazky tvoří především hypotéky a spotřebitelské úvěry, ale lidé se zadlužují i u městské policie, zdravotních pojišťoven, dopravních podniků, distributorů energií či telekomunikačních operátorů, neplatí pojistné apod. (22).

Předlužení vede k sociální exkluzi rodin a je vnímáno jako stále rostoucí problém ve většině států Evropské unie. Vede k sociálním a zdravotním problémům a může ohrozit i základní potřeby dětí. Půjčování peněz se stává rizikovým společenským jevem a začíná mít negativní vliv na společnost (25).

Palíšková poukazuje na skutečnost, že do dluhové pasti se dostávají v důsledku nesplacení spotřebitelských úvěrů především sociálně slabé domácnosti. Ty chápeme jako domácnosti, které jsou podpůrně, částečně či zcela odkázány na sociální systém státu.

Spotřebitelské úvěry jsou specifické nižší úvěrovou částkou, kratší dobou splatnosti a nižšími nároky na bonitu klienta. Tyto skutečnosti jsou důvodem, proč je přibližně polovina úvěrů poskytována nebankovními institucemi. Zadlužování domácností má stále rychlejší dynamiku. Většina nesplacených spotřebitelských úvěrů se pohybuje do částky 50 000,- Kč a velkou měrou se tyto pohledávky podílí na počtu nově nařízených exekucí (33).

1.3.2 Prevence předlužení

Reálnou prevencí proti předlužení může být například: zvyšování finanční gramotnosti a to nejen v rodinách, ale i jako součást školních osnov. Další možnosti

prevence je rozšíření finančního poradenství a vytvoření legislativního systému jednání s dlužníkem, který předchází dluhové pasti a propadu do chudoby (46). Dále evidence předchozích smluv (databáze sledující finanční historie zákazníků), předcházení podezřelým úvěrovým praktikám, sledování reklam nabízejících úvěr (státními orgány a to z důvodu, aby spotřebitelé nenabýli dojmu o bezrizikovitosti úvěru), poskytování sociálních úvěrů, mikroúvěrů a dostupných úvěrů (15).

Důležitý je i rozvoj sítě finančního poradenství. Cílem je poskytnout odbornou pomoc ve smyslu poskytnutí rad lidem, jak hospodařit s rodinným rozpočtem, aby došlo k souladu mezi příjmy a výdaji domácnosti. Vybrat způsob placení výdajů s důrazem na poskytnutí informací, aby nedošlo k ovlivnění spotřebitele ve prospěch finanční instituce a stanovit model splátek, který je pro danou osobu splnitelný (25).

1.3.3 Příčiny předlužení

Sociologické studie provedené v členských státech Evropské unie stanovily příčiny předluženosti, mezi které patří například: nezaměstnanost, neúspěšný pokus zahájit podnikatelskou činnost, změny ve struktuře domácností (rozvody, úmrtí, narození neplánovaného dítěte, invalidita, apod.), reklamní kampaně, špatné hospodaření s rozpočtem domácnosti, úvěr použitý na splácení jiných půjček (tzv. efekt sněhové koule), zneužívání osob se sníženými kognitivními schopnostmi k uzavření úvěrové smlouvy, neochota finančních institucí projednat další splácení dluhu se spotřebiteli, kteří mají finanční potíže (15).

Palíšková shledává motivaci v uzavírání spotřebitelských úvěrů v nedostatku finanční hotovosti v krizové situaci (např. ohrožení výpovědí z nájmu) či v určité mimořádné situaci, která nárazově vyžaduje vyšší hotovost (např. pohřeb). Lidé nakupují spotřební zboží za účelem zvýšení sociálního statusu či pod vlivem nízké odolnosti vůči cílené reklamě. Někdy může být motivem psychologická závislost na půjčování peněz či půjčování peněz v případě závislosti na návykových látkách jako jsou drogy a alkohol (33).

Příčinou předlužení jsou často vnější (pasivní) důvody. Do právních vztahů vstupuje spotřebitel z vlastní vůle, avšak platební neschopnost nastala z vnějších příčin (ztráta zaměstnání). Základní příčiny Lovriš kategorizuje do tří základních skupin: nízké příjmy, zbytečně vysoké výdaje a nedostatečná právní ochrana spotřebitele (25).

Všudypřítomné reklamy vytvářejí ve spotřebitelích dojem jejich výhodnosti a bezrizikovosti. Je ovšem logické, že lidé, kteří nejsou schopni spořit a nemají dostatečný příjem, nebudou ani schopni splácet půjčku i s úroky. Lovriš shledává, že ve fázi exekuce je nejvíce výnosný důchodce či rodič na mateřské dovolené. Tyto dávky státní sociální podpory jsou pravidelné a po odečtení základní nezabavitelné částky vytváří pravidelný příjem věřiteli (25).

1.3.4 Důsledky předlužení

Spotřebitel, který má na svůj majetek nařízenou exekuci, je demotivován v hledání nového zaměstnání. Vytváří se tak podklad pro šedou ekonomiku, která způsobuje finanční úniky státu. Dalším únikem od finančních problémů je hledání alternativních možností obstarání potřebného (kriminalita) (25).

V důsledku nedostatku financí se ve společnosti rozvíjejí sociálně patologické jevy. Jsou to choroby společnosti, které je potřeba léčit. Tyto jevy se vyznačují odchýlením od sociálních norem (32).

Ke zvýšení příjmů při předlužení slouží například heterosexuální a homosexuální prostituce (často i dětí) či lichva nebo kuplířství. Důsledkem stálého nedostatku peněz pak dlužník propadá alkoholismu, patologickému hráčství a jiným závislostem. Vznikají také psychické problémy, jako například úzkost, frustrace, deprese ústící v krajních případech i k sebevražednému jednání (25).

Člověk, jenž není schopen nadále plnit své závazky, začíná být závislý na sociálních dávkách. Při neschopnosti hradit náklady na bydlení (nájem, energie, služby) je ohrožen vystěhováním do neadekvátních náhradních bytů či úplnou ztrátou bydlení. V krajním případě může dojít k odebrání dětí do ústavní péče (32).

Společnost se nerovnostmi může rozdělovat. V takovém případě mluvíme o sociálním vyloučení. „*Sociální vyloučení je vnímáno jako proces vylučování jedinců či skupin obyvatelstva ze sociálního, ekonomického a kulturního života společnosti v důsledku nedostatečného přístupu nejen k rozdělovanému bohatství, ale i k dalším zdrojům, které jsou ve společnosti k dispozici. K základním zdrojům společnosti patří: zaměstnání, vzdělávání, bydlení, zdravotní péče a sociální ochrana* (32 s. 64 - 65).“

Předlužení domácností je problémem nejen sociálním, ale i ekonomickým. Zvyšují se náklady na boj se sekundárním důsledkem předluženosti. Řadíme mezi ně zvýšenou potřebu společnosti využívat sociální služby, boj proti kriminalitě, apod. Prevenci předlužení můžeme praktikovat v terénní sociální práci dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (32).

Zákon 108/2006 Sb. o sociálních službách definuje nepříznivou sociální situaci jako oslabení nebo ztrátu schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením (6).

1.3.5 Chudoba

Chudoba provází lidskou existenci od jejího vzniku. V rámci humanizmu a respektu lidských práv by měla být poskytnuta pomoc k zachování lidské důstojnosti. Tu ve vyspělých zemích zajišťuje stát. Je zakotvena v Ústavě i mezinárodních dokumentech. Pomoc je zajišťována formou systému sociálních dávek.

Vztah k chudobě je v Evropě ovlivněn křesťanskou ideologií. Chudoba je rizikem společenského vývoje. Jejím důsledkem jsou nedůstojné životní podmínky, vede k politické radikalizaci a různým extrémním, nacionálním a xenofobním ideologiím. Ve výsledku může vést ke společenské destrukci. Krebs uvádí tři základní důvody vzniku chudoby, kterými jsou rozdíly ve vlastněném bohatství, nízké výdělky a nezaměstnanost

(24). „Obecně lze říci, že chudoba je stav, který je důsledkem nerovného přístupu k rozdělovanému bohatství společnosti, k jejím materiálním zdrojům, kdy životní podmínky a uspokojení základních potřeb není v potřebné míře zabezpečeno dostatečnými zdroji (příjmy, statky) a kdy tyto příjmy nelze z nějakých objektivních příčin zvýšit (stáří, invalidita, péče o dítě aj.) a kdy občan nedisponuje ani jinými zdroji či majetkem, který by mu umožnil získat prostředky ve výši, která je společností uznána jako minimální“ (24 s. 107).

Dle Evropské Unie došlo ke snížení relativní chudoby, která klesla ze 17 % v roce 1995 na 15 % v roce 2001. Ve všech zemích hranice chudoby stoupala rychleji než míra inflace, jak naznačují celkové úrovně prosperity mezi rokem 1998 a 2001. Nebezpečí chudoby se tak všeobecně snížilo. Zpráva nicméně poukazuje, že v roce 2001 více než 55 milionů lidí stále čelilo hrozbě chudoby, což bylo 15% evropské populace (14).

Z aktuálních zpráv však vyplývá, že v roce 2010 bylo v Evropské unii 115,5 milionů osob ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením, což představovalo 23,4% populace. Zhoršení se projevilo v důsledku hospodářské krize. V České republice míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením dosáhla v roce 2010 14,4 % a jednalo se tak o 1 495 tis. osob. Tento ukazatel je v porovnání s ostatními státy EU příznivý (28).

1.3.6 Zadluženost domácností v zahraničí

Zamrazilová uvádí, že stav zadlužení českých domácností má stále ještě rezervy oproti domácnostem států eurozóny. Srovnání uvádí v procentech hrubého domácího produktu, které je pro Českou republiku uváděno přibližně 25 % HDP, v eurozóně je to 50 % HDP. Rozdíl shledává v zajištění domácností finančními aktivy. V České republice aktiva domácností dosahují asi 90 % HDP, na rozdíl od zemí eurozóny, kde dosahují v průměru dvojnásobku HDP. Z toho vyplývá, že české domácnosti jsou chudší (45).

1.4 Negativní dopady při nesplacení úvěrů

1.4.1 Vymáhání pohledávky advokátní kanceláří

V současné době se běžně stává, že člověk zapomene či úmyslně nezaplatí svůj závazek a bez jakékoliv upomínky se po čase dozví, že má na svůj majetek uvalenou exekuci. Částka se po přičtení advokátních a exekučních nákladů zvýší o desetitisíce. Advokátní společnosti ve velkém počtu vytváří návrhy na vydání platebních rozkazů a tím tak navyšují celkovou cenu pohledávky. Česká advokátní komora však uvádí: „*Domníváme se, že snížení exekutorského tarifu podle návrhu ministerstva spravedlnosti posílí vědomí dlužníků o tom, že nerespektování rozhodnutí soudů a orgánů státní moci se vyplácí* (3).“ Advokátní společnosti pohledávky odkupují s účelem jejich vymáhání. Možností prevence je vznik povinnosti věřitele poslat dlužníkovi předžalobní výzvu (3).

Předžalobní výzva je nový institut, jenž je uveden v platnost od 01. 01. 2013. Věřitel je povinen zaslat dlužníkovi výzvu k uhrazení dluhu ještě před podáním návrhu na vydání platebního rozkazu. Pokud tak neučiní, nebude mu přiznána náhrada nákladů v nalézacím řízení. Výzva musí být zaslána na adresu pro doručování či poslední známou adresu s minimální lhůtou sedmi dnů před podáním návrhu na vydání platebního rozkazu. Problém však vzniká s doručením výzvy dlužníkovi. Důvodem může být fakt, že věřitel nezná aktuální adresu (změna bydliště nebyla dlužníkem věřiteli nahlášena) či dlužník poštu nepřebírá, uvedl lživé údaje, ignoruje upomínky nebo nerespektuje rozhodnutí soudu. Teprve soudy a exekutoři doručují korespondenci na adresu uvedenou v Centrální evidenci obyvatel. Dalším aspektem je, že zákon nestanovil lhůtu k úhradě závazku. Pokud věřitel podá žalobu po 7 dnech a uvážíme-li nepracovní dny a dobu potřebnou k převodu platby, může se tak dlužník dostat do časové tísně s plněním závazku (31).

Pokud vymáhá nesplacenou pohledávku advokátní kancelář, pohledávka se značně prodraží. Sazby odměn v řízení prováděném podle části třetí občanského soudního řádu definuje vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za

zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení:

1. do 100 Kč	1 000 Kč
2. přes 100 do 500 Kč	1 500 Kč
3. přes 500 do 1 000 Kč	2 500 Kč
4. přes 1 000 Kč do 2 000 Kč	3 750 Kč
5. přes 2 000 Kč do 5 000 Kč	4 800 Kč
6. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč	7 500 Kč
7. přes 10 000 Kč do 200 000 Kč	7 500 Kč a 17 % z částky přesahující 10 000 Kč
8. přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč	39 800 Kč a 2 % z částky přesahující 200 000 Kč
9. přes 10 000 000 Kč	235 800 Kč a 0,15 % z částky přesahující 10 000 000 Kč.

Odměna se stanoví pro řízení v jednom stupni z peněžité částky či ceny peněží ocenitelného plnění, které jsou předmětem řízení. Tato částka obsahuje úkony právní služby s výjimkou za úkony, které patří k nákladům řízení, o jejichž náhradě rozhoduje soud (5).

Ve věcech výkonu rozhodnutí nebo exekuce činí sazba odměny:

- a) jde-li o vymožení peněžité částky 50 % sazby odměny podle § 3 odst. 1, nejméně 500 Kč
- b) jde-li o splnění jiné povinnosti 5 000 Kč (5).

Výši odměny exekutora stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb. (4)

1.4.1.1 Soudní řízení – nalézací

Soud jako nezávislá instance rozhoduje o právech a povinnostech subjektů a to formou civilního procesu. Toto řízení směřuje k vymožení již nalezeného práva.

K zahájení řízení dochází podáním návrhu (žaloby) a k ukončení dochází vydáním tzv. meritorního rozhodnutí. Nalézací řízení dělíme na sporné (finanční spory) a nesporné. Žaloba musí obsahovat identifikační údaje žalobce i žalovaného (jméno, adresa), musí uvádět, čeho se žalobce domáhá (žalobní petit), popis rozhodných skutečností a vyjmenování důkazů. Za podání žalobního návrhu je nutné uhradit soudní poplatek. Výsledkem je vydání platebního rozkazu s 15 denní lhůtou k podání odporu. Pokud rozhodnutí není žalovanému doručeno, musí být nařízeno ústní jednání a platební rozkaz je zrušen v plném rozsahu (32).

1.4.1.2 Rozhodčí řízení - nalézací

Rozhodčí řízení upravuje zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Pro přetížení soudů zesilovaly od 90. let snahy o přijetí zákonné normy, která by upravovala rozhodování v majetkových sporech. Z tohoto důvodu došlo k přenesení rozhodování určitých sporů ze soudů na rozhodce. Výsledkem jejich činnosti je rozhodčí nález, který má stejné účinky jako pravomocný rozsudek a je státní mocí vykonatelný (11). *„Zákon o rozhodčím řízení totiž umožňuje, aby majetkový spor mezi smluvními stranami, a to ať již vzniklý, nebo spor, který teprve v budoucnu může vzniknout, byl rozhodován rozhodčím soudem nebo rozhodcem (rozhodci) ad hoc, takže soudní jurisdikce pro takové případy je právně relevantním projevem stran vyloučena“* (11 s. 8).

Forejt vysvětluje, že přípustnost rozhodčí smlouvy je vymezena u širokého okruhu sporů. Jde o spory majetkové. Z přípustnosti se vylučují spory, které musí být z povahy věci rozhodovány soudem (spory vzniklé výkonem rozhodnutí nebo spory vyvolané prováděním konkurzu nebo vyrovnání). Další podmínkou přípustnosti rozhodčí doložky je možnost uzavřít smír (17).

Rozhodčí soud či rozhodce ad hoc je legitimován k řešení obchodních sporů majetkového charakteru. Výhodou rozhodčího řízení je rychlejší, méně formální proces. Je jednoinstanční, nedohodnou-li se strany, že rozhodčí nález podléhá přezkumu jiným

rozhodcem. Řízení je neveřejné a může probíhat pouze na základě písemných podkladů bez ústního jednání (11). Ústní jednání záleží na dohodě smluvních stran. Rozhodci nehledají tzv. materiální pravdu, rozhodují na základě důkazů, které strany předloží (17).

Rozhodčí soud rozhoduje namísto soudu v případě, že se smluvní strany dohodnou, že majetkové spory bude rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud. „*Taková rozhodčí smlouva se může týkat buď jednotlivého již vzniklého sporu (pak se nazývá jako smlouva o rozhodci), nebo všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu (v takovém případě se hovoří o rozhodčí doložce) nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (všeobecné ujednání, resp. tzv. neomezený kompromis)*“ (11 s. 17). V praxi dochází k situacím, kdy smluvní strana neplní nebo přestane plnit své závazky, to může vést k prostoru pro vyjednávání o způsobu plnění závazku. Není v zájmu dlužníka, aby jeho věc byla řešena rozhodčím soudem. Je nutné tuto komplikaci brát v úvahu před podpisem smlouvy (11).

V obchodních vztazích se využívá obchodních podmínek (všeobecné obchodní podmínky). Rozhodčí doložka může být v těchto podmínkách obsažena a podpisem hlavní smlouvy se stává součástí obchodního kontraktu. Pokud druhá strana nedá najevo nesouhlas s rozhodčí doložkou, například vyškrtnutím textu o rozhodčí doložce z obchodních podmínek, stává se platnou (17).

Zákon č. 19/2012 Sb. ukládá pro sjednávání rozhodčí smlouvy pro řešení sporů vzniklých ze spotřebitelských smluv, aby byly sjednány samostatně a nikoliv jako součást smluvních (obchodních) podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní, jinak je neplatná. Podnikateli je dále zákonem uloženo, aby před uzavřením rozhodčí doložky poskytl spotřebiteli vysvětlení důsledků, které mohou uzavřením rozhodčí doložky nastat (9).

Dle tohoto zákona musí rozhodčí doložka obsahovat informace o rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud, o způsobu zahájení a formě vedení rozhodčího řízení. Důležité jsou informace o odměně rozhodce a předpokládaných druzích nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a o pravidlech pro jejich

přiznání. Dále musí být informován o místu konání řízení, způsobu doručení rozhodčího nálezů a o tom, že pravomocný nález je též vykonatelný (9).

1.4.2 Exekuční řízení

Neuhradí-li dlužník dlužnou částku ve lhůtě stanovené v exekučním titulu, ani jinak se s věřitelem nedohodl, s největší pravděpodobností bude pohledávka postoupena exekutorskému úřadu. Exekuční řízení je prováděno dle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád. Exekutor má postavení veřejného činitele. Statutární orgány jsou tak povinny poskytnout informace a součinnost. Okamžikem doručení soudního usnesení o nařízení exekuce povinnému, nesmí tento nakládat se svým majetkem.

Nejvhodnějším řešením je zaplacení závazku, pokud možno před doručením usnesení o nařízení exekuce. Případně se lze s příslušným exekutorským úřadem dohodnout na postupu (např. splátkový kalendář), aby nedošlo k zablokování účtu, postihnutí mzdy, uvedení exekuce v katastru nemovitostí apod. Doporučuje se vypůjčení financí na uhrazení dluhu například u příbuzných za účelem rychlého vypořádání dluhu (32).

Zdražil uvádí: „*Exekucí je postižen nejen majetek dlužníka, ale také příjmy, kterými jsou i některé ze sociálních dávek. Mezi dávky vyplácené úřady práce, podléhající exekucím, patří také podpora v nezaměstnanosti, podpora při rekvalifikaci a některé z dávek státní sociální podpory*“ (46 s. 40).

Je nutné respektovat právo věřitele na uspokojení svých pohledávek, ale dávky sociálního systému mají poskytnout osobám sociální ochranu. Pokud jsou tyto dávky exekučně postiženy, nezbyvá dlužníkům dostatek prostředků k zajištění základní životní úrovně. Dlužník se uchyluje k alternativním způsobům obživy či dalšímu zadlužování. Finanční prostředky získané nelegální prací nekončí v rukou věřitelů či exekutorů (46).

Ministerstvo práce a sociálních věcí vysvětluje, že dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením, včetně příspěvku na péči, jsou výkonem rozhodnutí nepostižitelné. Při exekuci sociálních dávek se postupuje dle občanského

soudního řádu výlučně formou srážek ze mzdy a jiných příjmů. Povinnému se z dávky sráží částka, kterou plátce jiného příjmu (úřad práce ČR) poukazuje oprávněnému (tj. věřiteli) na základě exekučního příkazu. Stanovení výše srážek je upraveno v OSŘ a v nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách. Exekucí tedy mohou být postiženy pouze dávky stanovené právními předpisy (dávky státní sociální podpory, které jsou vypláceny opakovaně), jiné dávky nikoli. Příjemci však musí zůstat nezabavitelná částka (29).

Není pravdou tvrzení dlužníků, že když nic nemají, nic si na nich nikdo nevezme. Díky exekuci sociálních dávek se firmy poskytující úvěry nestarají o schopnost zákazníků dluhy splácet. Takovou situaci označujeme jako „trvale udržitelný dluh“ (32).

Soudní exekutor rozhodne, jakým způsobem bude exekuci řešit. Pro rychlejší úhradu pohledávky volí nejčastěji všechny varianty, neboť je mu to zákonem umožněno. O způsobu provedení exekuce rozhodne exekutor po obdržení usnesení o nařízení exekuce. Provedení exekuce nařídí exekučním příkazem, proti kterému není přípustný opravný prostředek (32).

Zákon 120/2001 § 58 stanovuje způsoby provedení exekuce. Majetek lze zajistit pouze v rozsahu postačujícím k uhrazení vymáhané pohledávky včetně příslušenství. Exekuci zákon umožňuje provést více způsoby, popřípadě všemi zákonem stanovenými způsoby a to současně či postupně. Exekuce ukládající zaplacení peněžité částky se provádí příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, správou nemovitosti, pozastavením řidičského oprávnění nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Pokud tyto způsoby nepostačují, dojde k provedení exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí či postižením podniku (7).

Odměna exekutora je stanovena zákonem 330/2001 Sb. o odměně exekutora. Odměna je hrazena ve všech případech povinným (dlužníkem). Výše odměny je stanovena následovně:

odměna činí minimálně 3000 Kč

do 3 000 000 Kč 15 %

z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč základu 10 %

z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč základu	5 %
z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč základu	1 %
částka nad 250 000 000 se do základu nezapočítává (4)	

Palíšková uvádí, že od roku 2001 do roku 2008 uvalily soudy téměř 2 miliony exekucí. V roce 2005 narostl počet nově nařízených exekucí oproti předešlému roku o 74 %. V roce 2006 došlo k meziročnímu zpomalení na 14 %. Od roku 2007 začal počet exekucí opět stoupat. Autorka poukazuje na znepokojivý trend ve struktuře nesplacených částek, jenž se začal projevovat od roku 2007, kdy ¾ všech přikázaných exekucí byly provedeny vůči fyzickým osobám a pouze zbývající třetina vůči osobám právnickým (33).

1.5 Možnosti řešení předlužení

1.5.1 Insolvenční řízení

Na českém trhu se v posledních letech prudce rozrostl počet subjektů poskytujících půjčky. Lidé nebyli schopni reagovat a jejich nezkušenost s obratností prodejců a jejich strategií byla jistě jednou z příčin narůstajícího počtu insolvencí. Insolvent je označení pro dlužníka, který nemá finanční prostředky na úhradu svých dluhů a není schopen uspokojit věřitele (22).

Insolvenční řízení je vedeno podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Předmětem řízení je dlužníkuv úpadek a způsob jeho řešení. Toto řízení se koná před insolvenčním soudem (26).

Maršíková vysvětluje, že insolvenčním soudem je v prvním stupni krajský soud, v jehož obvodu má dlužník bydliště nebo v jehož obvodu dlužník bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale (26).

Insolvenčním správcem může být fyzická nebo právnická osoba na základě povolení k výkonu funkce, které vydává Ministerstvo spravedlnosti ČR. Insolvenční

správce je pro každé řízení určen v rozhodnutí o úpadku. Předseda insolvenčního soudu správce vybere ze seznamu insolvenčních správců.

Fyzická osoba může využít možnosti oddlužení. To probíhá formou pětiletého splátkového kalendáře nebo formou zpeněžení majetkové podstaty. Po splnění některé z těchto variant může dlužník požádat insolvenční soud o osvobození od dluhů. Pokud své povinnosti plnil dlužník řádně, bude mu osvobození přiznáno.

Po povolení oddlužení mají věřitelé možnost podat přihlášku pohledávky u insolvenčního soudu v propadné lhůtě stanovené v rozhodnutí o úpadku (26).

Klaban rozlišuje úrovně rizika insolvence z hlediska osobního a společenského rizika, ekonomického a bezpečnostního rizika.

Osobní a společenské riziko: insolvence ohrožuje fungování rodiny. Nedostatek financí ovlivňuje život dětí. Stres způsobený nedostatkem financí a sníženou kvalitou života se odráží na zdraví občanů (zvyšování sebevražd, únik do nemocí, vznik závislostí, apod.)

Ekonomické riziko: zvyšuje zatížení sociální sítě státu. Lidé jsou odkázáni na využívání sociálních dávek. Vzrůstá poptávka po poradenství, zvyšují se výdaje na soudy i exekutory. Insolvence má vliv na růst daňových úniků z nevidovaných pracovních poměrů.

Bezpečnostní rizika: sociální exkluze vede k hledání alternativ způsobů obživy (růst kriminality) (22).

Lidé jsou málo vzděláni z hlediska finanční gramotnosti, svůj podíl na zadlužování má i tlak reklamy a neregulovaný trh nabízející úvěry všeho druhu. „*Počet insolvenčních návrhů u fyzických osob vzrostl v lednu 2010 oproti roku 2009 o rekordních 192 %, což je nejvyšší počet v historii existence insolvenčního rejstříku*“ (22 s. 23).

1.5.2 Sloučení dluhů

Možností, jak se dostat z dluhů, je konsolidace půjček. V tomto případě vybraná banka sjednotí několik dlužníkových půjček do jedné, čímž bude splácet výrazně méně.

Další výhodou je, že bude mít tím pádem pouze jediný dluh, ač ve větší výši, ale jeho splácení si dlužník zpravidla může rozložit až na 96 měsíců (44).

Parametry konsolidačních půjček jsou u bank víceméně podobné. Bohužel není většinou možné konsolidaci splátek využít, pokud je dlužník již v prodlení s měsíčními splátkami vůči věřiteli. Je to pouze možnost pro osoby s více úvěry, sjednotit své splátky v jednu, pro lepší přehlednost. Lze využít pojištění splátek pro případ invalidity či ztráty zaměstnání. Výhodou je snížení úroků a prodloužení doby splatnosti. Ovšem konsolidace nemá být možností pro další zadlužování (23).

Klimánková ve svém článku upozorňuje, že i s konsolidací úvěrů jsou totiž spojené poplatky. Klasicky je to jednorázová platba za sjednání úvěru, která bývá stanovena procentem z čerpané částky a pak také za vedení úvěrového účtu, která je placena každý měsíc. Některé banky také požadují současné zřízení běžného účtu (23).

Buřínková upozorňuje, že konsolidace sice sníží měsíční splátky, ale prodraží se i o desítky tisíc korun navíc. Může se zvýšit například o poplatky za předčasné splacení původních půjček. Prodloužením doby splácení dochází k přeplácení původních úvěrů. Zájemce musí k žádosti předkládat potvrzení o pravidelných příjmech. Klient nesmí mít negativní záznam v úvěrových registrech. Pozitivem však je jistě fakt, že klient získá lepší přehled nad svými závazky. Sníží měsíční zatížení svého rozpočtu, ušetří na bankovních poplatcích, zjednoduší systém splácení, protože již nebude muset kontrolovat termíny splatnosti jednotlivých úvěrů (1).

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat právní úpravu dané problematiky, zjistit jaká je motivace osob k využívání spotřebitelských úvěrů, zda využití úvěru předchází finanční rozvaha schopnosti jej splácet a jaké dopady mělo následné zadlužení na sociální situaci jedince, popř. rodiny.

2.2 Výzkumné otázky

- 1) Využívají respondenti spotřební úvěry na nezbytně potřebné předměty či služby?
- 2) Vytvoří si finanční plán pro schopnost odhadnout, zda svůj závazek budou schopni splatit?
- 3) Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na sociální situaci respondenta nebo jeho rodiny?

3 Metodika

3.1 Použitá metoda

Teoretická část této bakalářské práce byla psána formou obsahové analýzy relevantních dokumentů.

Pro vypracování empirické části byla využita metoda kvalitativního výzkumu s ohledem na cílový soubor. V průběhu kvalitativního výzkumu vznikají nové hypotézy a možnosti upravovat výzkumný plán. Umožňuje analyzovat různé názory a informace a lépe tak osvětlit výzkumné otázky. Nevýhodou je časová náročnost výzkumu (18).

Jako forma dotazování byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který je nejběžnější metodou. Vyznačuje se definovaným účelem, osnovou a především potřebnou pružností při procesu získávání informací. Konkrétně metodou sondáže, která slouží k prohloubení odpovědí v určitém směru. Probíhá v konverzačním stylu (18).

Otázky byly zaměřené na motivaci k uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, rozsah znalostí respondenta z oblasti finanční gramotnosti a následné vlivy či dopady spotřebitelského úvěru na jeho sociální situaci. Tyto údaje byly zpracovány prostřednictvím otevřeného kódování. Tato technika rozebírá a konceptualizuje údaje a skládá je novým způsobem. Analyzovaný text (rozhovor) byl rozdělen na jednotky, které byly v tabulkách seřazeny dle podobnosti či vnitřní souvislosti. Výsledek je popisný, jedná se o deskriptivní zpracování dat (41).

Výzkum byl proveden i formou obsahové analýzy dokumentů. Disman uvádí, že se jedná o jednu z nejproduktivnějších technik ve sběru informací. (10). Výzkumný vzorek pochází z databáze vymáhaných pohledávek od nebankovní společnosti, která je předává k vymáhání advokátní kanceláři. Data jsou zpracována formou četnosti. Z úvěrových smluv jsou vybrány údaje o předmětu a ceně výrobku, na který byla smlouva uzavřena a dále věk a pohlaví respondenta.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Respondenty byli klienti využívající služeb Poradenského centra - Rovné šance pro všechny, které provozuje Jihočeská Růže o.s. Poradna poskytuje služby dle § 37 (1) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. O návštěvě vhodného respondenta uvědomila autorku práce sociální pracovnice a rozhovory byly vykonány vždy po ukončení poradenské činnosti, za jejímž účelem dotazovaný poradnu navštěvoval.

Výzkumný vzorek se skládá z 8 respondentů (4 mužů a 4 žen) a tvoří jej osoby ve věku od 30 do 68 let. V rámci výzkumu bylo zjišťováno nejvyšší dosažené vzdělání. Jeden respondent navštěvoval zvláštní školu, jeden dosáhl základního vzdělání, tři osoby získaly výuční list a tři respondenti dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou. Pro složitost problematiky byl zvolen způsob dotazování. Rozhovory byly provedeny v měsíci březnu roku 2013. Odpovědi byly v průběhu rozhovoru stručně zapsány a teprve po jeho ukončení byl rozhovor podrobně přepsán do zápisového archu. Tyto zápisy jsou přiloženy jako přílohy bakalářské práce.

Respondenti byli seznámeni s účelem výzkumu a byli ujištěni, že informace, které v rozhovoru poskytnou, jsou anonymní a budou využity pouze pro výzkum bakalářské práce (30). Rozhovor tvoří tematické okruhy, které souvisí s výzkumnými otázkami. Pro náročnost a složitost tématu a také pro značnou citlivost dat je tato metoda nejvhodnější (30). Klientům se často obtížně hovoří, mohou považovat své zadlužení jako osobní selhání a ovlivňuje podstatně jejich život i životy členů rodiny.

V rámci obsahové analýzy dokumentů byl zvolen soubor nesplacených úvěrových smluv předaných advokátní kanceláři v Českých Budějovicích k vymáhání za období leden, únor a březen v roce 2013. Strauss a Corbinová uvádějí, že kvantitativní a kvalitativní metody se mohou kombinovat v případě, že se kvalitativní údaje mohou použít pro vyjasnění kvalitativně odvozených závěrů (38).

4 Výsledky

Níže uvedené tabulky obsahují data, která byla získána standardizovaným rozhovorem. Třídění v tabulkách je vytvořeno na základě otevřeného kódování podle Strausse a Corbinové (38).

Po důkladném prostudování získaných údajů došlo k rozebrání na samostatné části a poté rozdělení do jednotlivých kategorií, které jsou popsány v jednotlivých tabulkách.

4.1 Základní charakteristika výzkumného souboru

Tabulka č. 1

Respondent	Věk	Pohlaví	Vzdělání	Stav	Děti	Zaměstnání/ jiný způsob příjmu
A	62	muž	zvláštní škola	svobodný	ne	zaměstnán
B	32	muž	základní škola	ženatý	čtyři	nezaměstnán
C	43	muž	vyučen	ženatý	tři	zaměstnán
D	36	žena	vyučena	vdaná	dvě	zaměstnán
E	68	žena	vyučena	vdaná	jedno	důchodce
F	64	žena	středoškolské	rozvedená	ne	důchodce
G	30	žena	středoškolské	svobodná	jedno	mateřská dovolená
H	53	muž	středoškolské	rozvedená	dvě	zaměstnán

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 1 uvádí, že respondenti se nachází ve věku 30 – 68 let a výzkumný vzorek se skládá ze čtyř mužů a čtyř žen. Jeden respondent studoval na zvláštní škole, 1 osoba ukončila vzdělání po základní škole, 3 osoby dosáhly výučního listu, 3 osoby ukončily vzdělání maturitní zkouškou, 2 respondenti jsou svobodní, 4 respondenti uvedli, že žijí v manželském svazku a 2 osoby jsou rozvedeny. Kromě dvou respondentů mají ostatní dotazovaní děti. 4 respondenti jsou zaměstnání a tři požívají

pravidelné dávky státního sociálního zabezpečení. Respondent B uvedl, že si přivydělává občasnou brigádou.

4.2 Účel uzavření úvěrové smlouvy

Tabulka č. 2

Respondent	Předmět úvěru	Důvod potřeby
A	pouze ručil na půjčku kamarádovi	již si nepamatuje, proč si kamarád peníze půjčoval
B	nákup potravin a zaplacení dluhů	dluhy narůstaly - vznikly půjčkou od lichváře
C	základní vybavení bytu	bráno v době, kdy byl zařizován nový byt
D	uhrazení exekuce manžela	do změny adresy nevěděli dlouhodobě o existenci dluhu
E	masážní přístroj	nátlak prodejců při předváděcí akci
F	nákup potravin a darů	pomoc rodině a přátelům
G	vybavení bytu	bráno v době, kdy byl zařizován nový byt
H	počítač	pro svou potřebu - komunikace

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 2 znázorňuje, že tři respondenti využili možnosti neúčelových úvěrů k úhradě již vzniklých dluhů či nedoplatků. Čtyři respondenti uzavřeli účelové smlouvy na koupi spotřebního zboží. Na jednoho respondenta přešly závazky uhradit dluh jako na ručitele.

4.3 Alternativy před uzavřením úvěrové smlouvy

Tabulka č. 3

Respondent	Důvody, proč nedošlo k realizaci nákupu jinými prostředky.	Podstata potřeby nákupu.
A	jiné možnosti neřešil	pomoc druhým
B	nedostatečné úspory (nezaměstnaní), nízké příjmy	potřeba financí v tíživé situaci
C	nedostatečné úspory, nedostatečná finanční pomoc rodiny	potřeba spotřebitelského zboží
D	nedostatečné úspory, pomoc rodiny nemožná, nízké příjmy	potřeba financí v tíživé situaci
E	nízké příjmy, donucena k uzavření smlouvy	potřeba spotřebitelského zboží
F	nedostatečné úspory, nízké příjmy	pomoc druhým
G	nedostatečné úspory, nechtěli využít finanční pomoc rodiny	potřeba spotřebitelského zboží
H	nedostatečné úspory, nechtěli využít finanční pomoc rodiny	potřeba spotřebitelského zboží

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky č. 3 je zřejmé, že dva respondenti přímo uvedli, že nemají zájem o finanční podporu rodiny. Jeden respondent možnosti finanční pomoci od rodiny využil, ale byla pro jeho potřebu nedostatečná. Jedna osoba uvedla, že finanční pomoc rodiny byla nemožná.

Jedna osoba neměla možnost volby, protože byla k podepsání smlouvy společností donucena (jako jediná možnost uzavření obchodu). Jeden respondent se alternativními možnostmi uskutečnění nákupu nezabýval vůbec. Chtěl pomoci svému kamarádovi a byl ujištěn, o bezrizikovosti tohoto činu (ručení za úvěrovou smlouvu).

6 respondentů nemělo v době uzavření úvěrové smlouvy dostatečné úspory. 4 osoby dosahovaly velmi nízkých příjmů a nebylo tedy možné řešit nákup jinak.

2 respondenti řešili úvěrem tíživou sociální situaci. Jedna osoba jím hradila nesplacené půjčky od lichváře a druhá exekuci způsobenou manželem. 2 respondenti se neúčelovým úvěrem snažili pomoci přátelům či rodině. 4 osoby však smlouvu uzavřely kvůli pořízení spotřebního zboží. U jedné osoby je nutné poukázat na nedobrovolnost

uzavření úvěrové smlouvy. Nátlakem prodejců smlouvu podepsala i přes vědomí, že jako důchodce bude problematické dluh splatit. Žena byla ve věku 68 let.

4.4 Finanční gramotnost a plánování

Tabulka č. 4

Respondent	Zvažované faktory před uzavřením úvěrové smlouvy	Vědomí o přeplacení úvěru	Znalost rozhodčí doložky	Porovnání finančních produktů	Vytvoření finančního plánu
A	žádné	ne	ne	ne	ne
B	žádné	ne	ne	ne	ne
C	Zásadně smlouvu uzavřít s bankou	ano	ano	ano	zvažoval příjmy rodiny
D	podmínky úvěru	ano	ne	ano	zvažoval příjmy rodiny
E	žádné	ne	ne	ne	ne
F	žádné	ne	ne	ne	ne
G	výše splátek	ano	ne	ne	ne
H	žádné	ano	ano	ne	zvažoval příjmy

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulky č. 4 ukazuje, že 5 respondentů nezvažovalo před podpisem úvěrové smlouvy žádné skutečnosti. 1 osobu zajímala výše měsíčních splátek a z tohoto důvodu rozložila splácení na delší časový horizont. 1 respondenta zajímaly podmínky k uzavření úvěru. 1 osoba chtěla úvěr pouze z bankovního sektoru.

4 osoby si byly před uzavřením smlouvy vědomy, že dluh v závěru přeplatí. 4 osoby tuto skutečnost neznaly. 6 respondentů se nesetkalo s pojmem rozhodčí doložka či rozhodčí řízení. Pouze u dvou respondentů se tato znalost vyskytla. U respondenta C se objevila poměrně široká znalost problematiky rozhodčího řízení. Setkal se s ní v minulosti, a tudíž věděl, že se nebude moci bránit jako u soudu. Právě z tohoto důvodu další úvěr uzavíral u bankovní společnosti.

5 respondentů uvedlo, že nezkoumalo finanční produkty na trhu ani parametry úvěrů. 2 osoby uvedly, že produkty či společnosti porovnávaly a to prostřednictvím internetu a propagačních materiálů. 5 respondentů si nevytvářelo žádné finanční plány k posouzení schopnosti splácet úvěr, 3 osoby pouze promýšlely své příjmy a výdaje. Písemný finanční plán však nevedl žádný z respondentů, popřípadě ani snahu šetřit si měsíčně částku, která by byla splácena úvěrové společnosti pro vytvoření představy, zda budou schopni závazkům dostát.

4.5 Příčiny neschopnosti splácet

Tabulka č. 5

Respondent	Situace, která vedla k nesplacení úvěru
A	kamarád přestal splácet úvěr, za který jsem ručil
B	nezaměstnaný, pobírá dávky hmotné nouze
C	ztráta zaměstnání manželky, dcera začala studovat na gymnáziu
D	krize v manželství, ztráta zaměstnání, špatný zdravotní stav manžela – problém s výplatou důchodu
E	špatný zdravotní stav manžela, vysoké výdaje za léky a ošetrovatelskou službu
F	nepřemýšlela nad schopností splácet před uzavřením úvěrové smlouvy
G	neočekávané těhotenství, rozpad vztahu s partnerem
H	špatný zdravotní stav (infarkt)

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce č. 5 je variantnost příčin neschopnosti splácet závazky široká. Dvě osoby uvedly ztrátu zaměstnání. 3 respondenti uvedli jako příčinu zhoršení zdravotního stavu svého či partnera, z čehož jedna osoba tuto příčinu rozvedla o zvýšení výdajů na léky a ošetrovatelskou službu. Dva respondenti uvedli zhoršení partnerského (manželského) vztahu, u jedné ženy tento stav vyústil v rozchod. U 3 respondentů došlo k ukončení povinných plateb z důvodu nízkých příjmů a nezhodnotění schopnosti splácet před podpisem (uzavřením) smlouvy. Dále byly jednotlivě uvedeny příčiny neočekávaného těhotenství, zvýšení nákladů za studium dcery na gymnáziu.

4.6 Způsob řešení neschopnosti splácet závazek

Tabulka č. 6

Respondent	Komunikace ze strany dlužníka	Komunikace ze strany věřitele	Schopnost orientovat se v situaci
A	neprobíhala	upomínky	nerozuměl obsahu dopisů, neinformovanost o stavu situace
B	neprobíhala	vymáhací agentura upomínky	neví, v jaké fázi se pohledávka nachází, neinformovanost o stavu situace
C	původně neprobíhala, později osobní komunikace a písemné žádosti o snížení splátky	upomínky	komunikace neúspěšná, informovanost o situaci dobrá
D	neprobíhala	neprobíhala	neuhradila jen dvě splátky, informovanost o situaci dobrá
E	komunikace s pomocí dcery - písemná	písemná komunikace	společnost později vyšla klientům vstříc, informovanost o situaci dobrá
F	původně neprobíhala, později komunikace pomocí poradny	upomínky	pozdní řešení, neinformovanost o stavu situace
G	telefonická komunikace	upomínky, telefonická komunikace	pozdní řešení, informovanost o situaci dobrá
H	telefonická komunikace	upomínky, písemná komunikace	pozdní řešení, informovanost o situaci dobrá

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky č. 6 vyplývá, že 3 osoby se společnostmi svou neschopnost splácet neřešily vůbec. U 2 respondentů došlo k písemné komunikaci, z čehož jeden uvedl, že se společností komunikoval i prostřednictvím osobní návštěvy. 2 respondenti svou situaci řešili prostřednictvím telefonického hovoru. 1 osoba komunikovala prostřednictvím poradny.

Věřitel nejčastěji klienty kontaktuje formou upomínek, jako tomu bylo v 6 případech. U dvou respondentů probíhala se společností písemná komunikace. U jedné osoby společnost reagovala na telefonické žádosti. Jeden respondent uvedl, že neví, v jaké fázi se pohledávka nachází. Komunikuje pouze s pracovníci, která u něj vyzvedává splátky. Po bližší komunikaci jsme dospěli k závěru, že se jedná o pracovníci vymáhací agentury. U jedné respondentky zatím komunikace ze strany věřitele nenastala. Klientka se dostává do tíživé situace a přestává hrazení dluhu zvládat.

U 5 respondentů jsem se setkala s poměrně dobrou informovaností o jejich situaci. U 3 osob byla informovanost o stavu pohledávky naprosto nedostatečná, projevily neznalost rizik z nesplacených pohledávek. U některých respondentů bylo zjevné, že neporozuměli ani obsahu došlé korespondence od společností. U 3 respondentů došlo k opožděné komunikaci se společností. Jedna osoba uvedla, že komunikaci prováděla s pomocí dcery.

4.7 Dopady nesplnění závazku

Tabulka č. 7

Respondent	Stav pohledávky	Způsob úhrady	Hlavní příjem
A	exekuční řízení	srážky ze mzdy, zastavení movitých věcí	mzda
B	vymáhací agentura	hradí měsíčně částku, kterou si může dovolit, k blokaci majetku zatím nedošlo, klient neví, v jakém stavu se pohledávka nachází	dávky hmotné nouze
C	exekuční řízení	došlo k postoupení pohledávky jiné společnosti. Kvůli neschopnosti splácet navržené splátky došlo k exekuci	mzda
D	pohledávka je řešena společností	dluh se navýšil o úrok z prodlení neuhrazených měsíčních splátek	invalidní důchod
E	pohledávka je řešena společností	navržen nový splátkový kalendář, při jeho porušení dojde k předání pohledávky jiné společnosti	starobní důchod
F	exekuční řízení	srážky ze mzdy a jiných příjmů (důchod)	starobní důchod
G	soudní nalézací řízení	po soudním rozhodnutí domluven splátkový kalendář s advokátní společností	rodičovský příspěvek
H	rozhodčí nalézací řízení	s advokátní společností domluven splátkový kalendář	mzda

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce č. 7 je uvedeno, že 3 respondenti uvedli, že pohledávka je vymáhána prostřednictvím exekutorského úřadu. U těchto osob došlo k odstavení důchodu či mzdy. U 2 osob je pohledávka ve fázi nalézacího řízení. 3 respondenti zatím hradí splátky společnosti díky aktivní komunikaci a žádostem o nový splátkový kalendář.

U 3 respondentů je hlavním příjmem mzda, 1 respondentka pobírá rodičovský příspěvek. 1 respondent uvedl, že hlavním příjmem rodiny jsou dávky hmotné nouze. 3 osoby pobírají důchod (starobní či invalidní).

4.8 Sociální dopady na situaci dlužníků

Tabulka č. 8

Respondent	Jaké faktory života ovlivnilo dluhové zatížení	Sociální dopady
A	neschopnost samostatného bydlení, žije u sestry, která mu pomáhá (jídlo, bydlení, praní), chce podat návrh na insolvenční řízení	neschopnost plnit další závazky (bydlení - odkázán na pomoc rodiny)
B	živobytí hradí pouze z dávek hmotné nouze, kdyby hradil splátky, nezbyvá mu na stravu	závislost na sociálních dávkách, omezení základních životních potřeb
C	po nařízení exekuce neví, z čeho uživí rodinu, manželka není zaměstnána, protože pečuje o svého nemocného otce	neschopnost plnit další závazky (bydlení, péče o rodinu)
D	situace rodiny je kritická, zřejmě bude řešena rozvodem	rozpad rodiny
E	psychické dopady, upomínky a výhrůžky soudem působily na seniory depresivně	psychické dopady
F	psychické dopady, vyhledala péči psychiatra, žije od důchodu k důchodu, bojí se neočekávaných situací (nemoc, opravy)	psychické dopady, omezení základních životních potřeb
G	bez pomoci rodiny by neměla finance k péči o dceru, nezbyvají žádné finance po uhrazení splátek a nájemného	omezení základních životních potřeb, (strava, ošacení- odkázána na pomoc rodiny)
H	po snížení pracovní schopnosti a tím i snížení příjmů nezbyvají měsíčně žádné finance navíc, občas se obrací s žádostí o pomoc na syna	ekonomické a kulturní omezení (občasná pomoc rodiny)

Zdroj: vlastní výzkum

V tabulce č. 8 dva respondenti uvedli, že vymáhání pohledávky mělo vliv na schopnost plnit další závazky, konkrétně bydlení. U 2 osob vznikla závislost na finanční či materiální pomoci rodiny. Jeden respondent pomoc využívá jen občasně. U 3 respondentů vznikly potíže s úhradou základních potřeb, protože veškeré finance byly

odvedeny na úhradu splátek a poplatků za bydlení (nezbývalo by jim na stravu či základní potřeby). 1 osoba uvedla, že veškeré finanční a zdravotní problémy měly silný vliv na manželství, které zřejmě bude řešit rozvodem. 1 respondent je plně odkázán na sociální dávky (konkrétně pomoc v hmotné nouzi), respondent uvedl, že je dlouhodobě nezaměstnán a občasné brigády nestačí. 1 respondent je zatím schopen splátky hradit, ale při sníženém zdravotním stavu a vyšších výdajích jej tato situace ovlivnila po stránce ekonomické a kulturní.

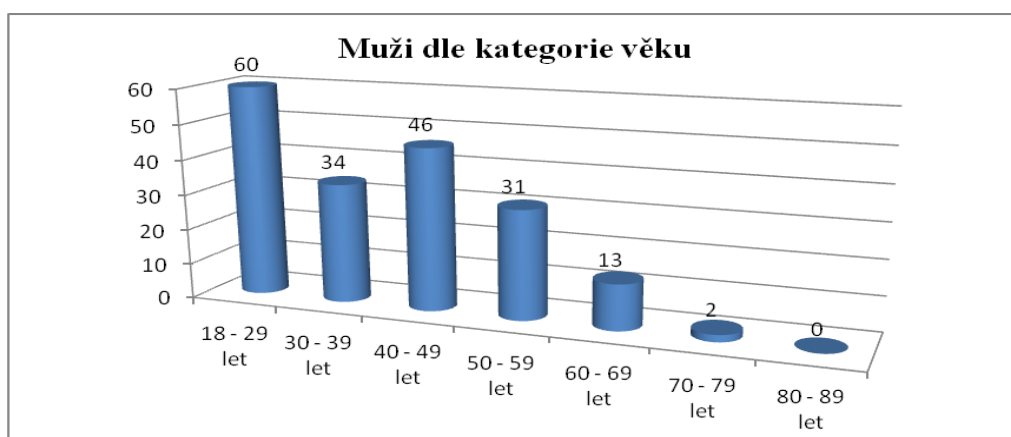
U 2 osob působilo vymáhání pohledávky a pohružky soudy špatně na jejich psychický stav. Prožívaly úzkostné až depresivní stavy, které u jedné osoby vyústily ve vyhledání odborné psychiatrické péče. Oba tyto respondenti byli v seniorském věku (64 a 68 let).

4.9 Přehled o účelu uzavřených úvěrových smluv

Níže uvedené grafy a tabulky obsahují data získaná obsahovou analýzou dokumentů – úvěrových smluv (10). Data jsou zpracována formou četnosti.

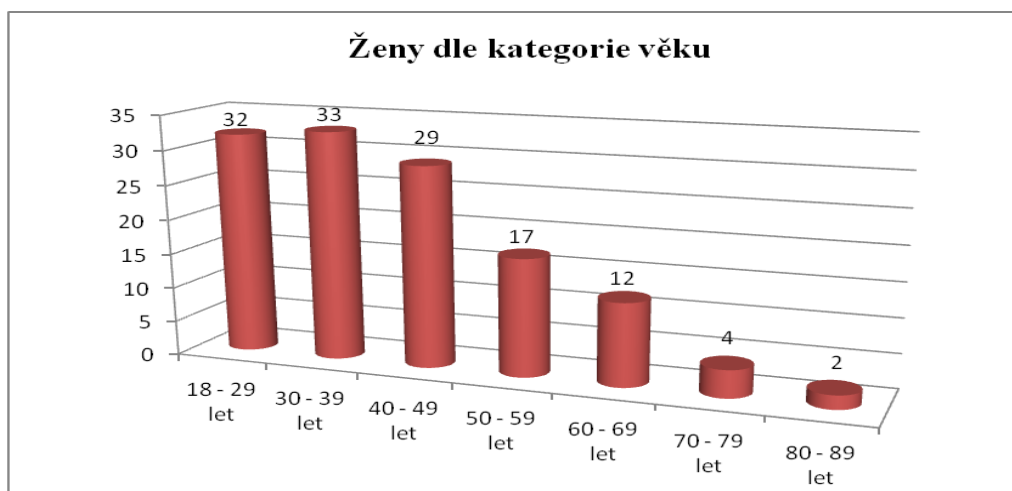
4.9.1 Charakteristika výzkumného souboru

Graf č. 1 – počet mužů uzavírající úvěrové smlouvy dle roku narození

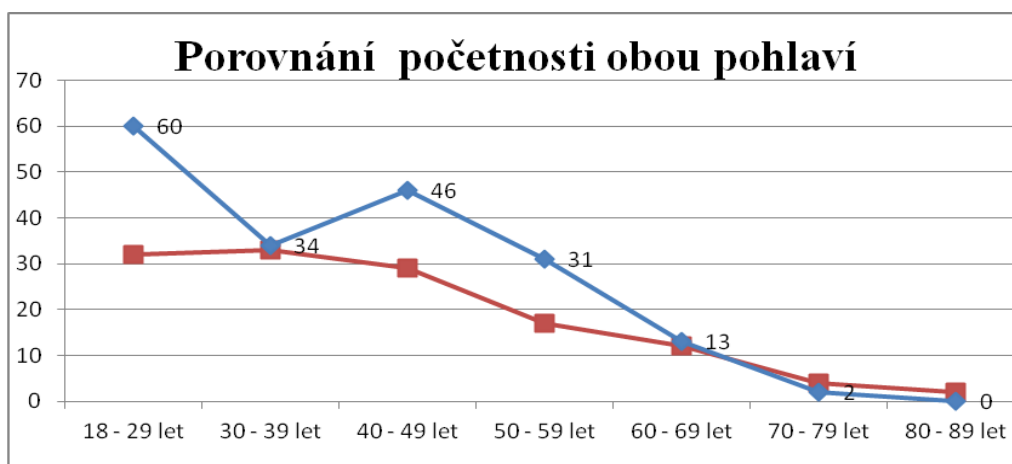
Zdroj: vlastní výzkum

Graf. č. 2 – Počet žen uzavírající úvěrové smlouvy dle věku

Zdroj: vlastní výzkum

Graf. č. 3 – Grafické znázornění počtu žen a mužů uzavírající úvěrové smlouvy dle věku

Zdroj: vlastní výzkum

Počet smluv předaných k vymáhání za první tři měsíce roku 2013 advokátní společnosti bylo celkem 315. Z toho 129 žen a 186 mužů. Grafy č. 1 a č. 2 znázorňují věkové kategorie, ve kterých respondenti uzavírali úvěrové smlouvy. U respondentů je podmínkou, že musí být starší 18 let.

Z výše uvedených grafů je zřejmé, že úvěrové smlouvy uzavírají nejčastěji muži a to ve věku 18 – 29 let (počet 60 úvěrových smluv z výzkumného souboru) a 40 – 49 let (46 úvěrových smluv). U žen z výzkumného souboru je početně nejvýraznější období v rozpětí 18 – 49 let (dohromady 94 uzavřených úvěrových smluv). Počet smluv byl v uvedeném období spíše konstantní bez výrazných odchylek.

4.9.2 Předmět úvěru a výše úvěru

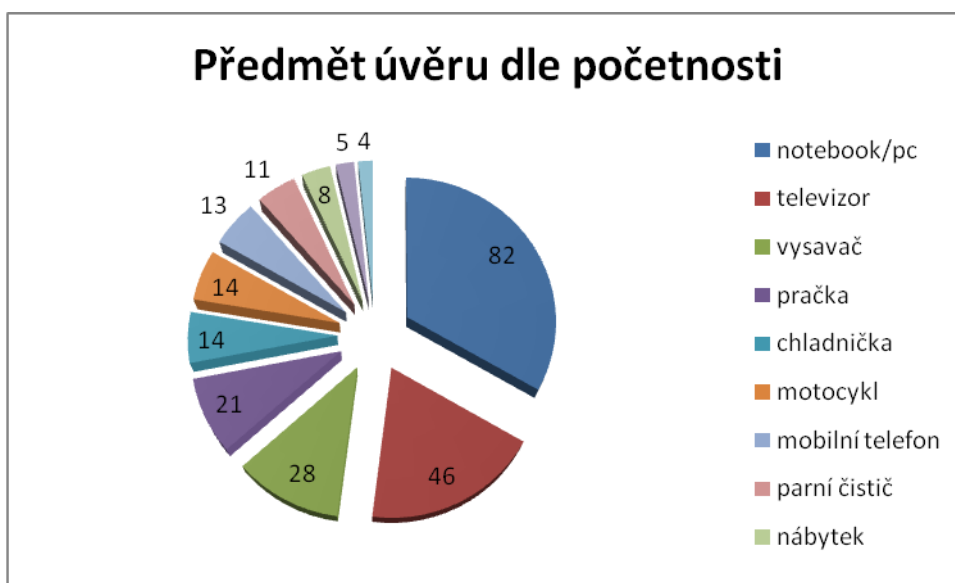
Tabulka č. 9

Předmět úvěru	Množství	Předmět úvěru	Množství
notebook/pc	82	čistič vzduchu	1
televizor	46	drtič	1
vysavač	28	holící stroj	1
pračka	21	chladicí vitrína	1
chladnička	14	mrazák	1
motocykl	14	léčebné přístroje	1
mobilní telefon	13	mp3 přehrávač	1
parní čistič	11	navigace	1
nábytek	8	scanner	1
nádobí	5	ostatní bílá el.	1
lůžkoviny	4	ostatní černá el.	1
čtyřkolka	3	plovoucí podlaha	1
fotoaparát	3	pneumatiky	1
matrace	3	přestavba vozidla na LPG	1
myčka nádobí	3	příslušenství vysavače	1
sedací souprava	3	regálové vybavení prodejny	1
domácí kino	2	relaxační zboží	1
DVD	2	sekačka	1
filtrační zařízení	2	skleník	1
gastrozařízení	2	sporák	1
kávovar	2	sportovní příslušenství	1
krbová kamna	2	stavební materiál	1
křovinořez	2	tiskárna	1
masážní polštář	2	úpravna vody	1
motorová pila	2	vestavěné spotřebiče	1
playstation	2	videokamera	1
satelitní přijímač	2	zahradní gril	1
zařízení prodejen	2	zájezd	1
zemědělská mechanika	2	Celkem:	315

Zdroj: vlastní výzkum

Jako standardní či nutné vybavení domácnosti lze charakterizovat například vysavač, pračku, chladničku, nábytek, nádobí, lůžkoviny, matrace, mrazák, vestavěné spotřebiče, sporák a v případě potřeby i čistič vzduchu, úpravnu vody či léčebné přístroje. Tyto položky jsou obsaženy ve výzkumném vzorku v počtu 85 položek.

Graf č. 4 – Grafické znázornění nejčastěji nakupovaného zboží hrazeného spotřebitelským úvěrem

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky č. 9 vyplývá početnost a variabilita předmětů, kvůli kterým respondenti uzavírají úvěrové (účelové) smlouvy. Nejpočetněji jsou obsaženy notebooky a počítače - 82 položek, televizory - 46 položek, vysavače - 28 položek, pračky - 21 položek, chladničky - 14 položek, motocykly - 14 položek, mobilní telefony - 13 položek, parní čističe - 11 položek, nábytek - 8 položek, nádobí - 5 položek, lůžkoviny - 4 položky. Dále se nachází různé typy zboží, na které byla úvěrová smlouva využita v menším počtu než 3 v rámci výzkumného vzorku.

4.9.3 Průměrná cena zboží pořízeného prostřednictvím úvěru

Tabulka č. 10

Předmět úvěru	Množství úvěrových smluv	Průměrná pořizovací cena zboží
notebook/pc	82	14 922,27 Kč
televizor	46	14 978,33 Kč
vysavač	28	31 085,96 Kč
pračka	21	12 731,10 Kč
chladnička	14	18 510,00 Kč
motocykl	14	76 557,14 Kč
mobilní telefon	13	10 028,23 Kč
parní čistič	11	40 548,00 Kč
nábytek	8	54 687,88 Kč
nádobí	5	19 178,00 Kč
lůžkoviny	4	11 580,00 Kč

Zdroj: vlastní výzkum

Průměrné pořizovací ceny za jednotlivé zboží lze porovnat ke standardním cenám zboží na trhu. Je možné rozdělit toto zboží dle potřeby.

Jako standardní vybavení domácnosti lze uvést vysavač (průměrná cena 31 085,96 Kč) pračku (průměrná cena 12 731,10 Kč), chladničku (průměrná cena 18 510,00 Kč), nábytek (průměrná cena 54 687,88 Kč), nádobí (průměrná cena 19 178,00 Kč), lůžkoviny (průměrná cena 11 580,00 Kč).

Spotřební zboží, které nemusí být nutně součástí domácnosti, je notebook/pc (průměrná cena 14 922,27 Kč), televizor (průměrná cena zboží 14 978,33 Kč), motocykl (průměrná cena 76 557,14 Kč), mobilní telefon (průměrná cena 10 028,23 Kč), parní čistič (průměrná cena 40 548,00 Kč).

5 Diskuse

Autorka práce se ve svém zaměstnání často setkává s úvěrovými smlouvami, které jsou uzavírány na velmi drahé zboží. Při komunikaci s dlužníky běžně zjišťuje, že se vůbec neorientují ve své situaci a neví, jaké následky z nesplacení závazku mohou nastat. Občas dlužníci tvrdí, že byli k podpisu přesvědčeni prodejcem. Tento případ se objevil i ve výzkumném souboru. Dlužníci si domlouvají splátkové kalendáře, které nezačnou anebo brzy přestanou hradit. Takový případ s pravomocným exekucním titulem je okamžitě společnostmi předáván k vymáhání exekutorskému úřadu. Po nařízení exekuce se prostřednictvím exekucních příkazů obstaví povinnému veškerý majetek, čímž se tento dostává do tíživé situace a stává se, že přestane být schopen hradit základní náklady za bydlení a služby. Je běžné, že teprve v exekucním řízení se dlužník dozví, že je jeho pohledávka vymáhána.

Časté je i tvrzení dlužníků, že úvěr plně uhradili. Bohužel neporozuměli systému sankcí, který je uveden v obchodních podmínkách a pokud posílali měsíčně platby v opožděném termínu, než bylo smluveno, dochází pravidelně k navyšování dluhu o sankční nároky věřitele. Z důvodu změny adresy či nepřijímání pošty se o nedoplatku nedozví a pohledávka je i pro nízkou částku vymáhána soudní cestou či v rozhodčím řízení. Předžalobní výzvy by tomuto problému měly zabránit, ale pro problematiku neúspěšného doručování se věřiteli vrací jako nedoručené. Konkrétně ve výzkumném souboru 315 smluv, které byly předány k vymáhání od ledna 2013 (kdy zákon o předžalobních upomínkách vstoupil v platnost) na předžalobní upomínku reagovalo pouze 5 osob.

Výzkum byl zaměřen na otázky typu finanční gramotnosti, důvodu uzavírání úvěrových smluv, zvažování vlastní finanční situace a vliv nesplacených závazků na život a rodinu dlužníků. Dotazovaní respondenti byli ve věku 30 – 68 let. Jedná se o osoby, které využívají služeb poradenského centra v Českých Budějovicích. Konkrétně se rozhovorů zúčastnilo 8 osob. Pro doplnění informací získaných z první výzkumné otázky byl proveden i výzkum z 315 úvěrových smluv nebankovní společnosti. Jedná se o nesplacené pohledávky, které byly předány advokátní kanceláři k vymáhání

prostřednictvím rozhodčí společnosti. Pozornost byla věnována předmětu úvěru, jeho ceně a charakteristickým údajům jako je věk a pohlaví žadatelů. Tento výzkum spíše potvrdil již tušené předpoklady.

První výzkumná otázka

Využívají respondenti spotřební úvěry na nezbytně potřebné předměty či služby?

Dle sociologické studie provedené v rámci Evropské unie byly stanoveny příčiny předluženosti. Jsou to například nezaměstnanost, změny ve struktuře domácností, reklamní kampaně, úvěr použitý na splácení jiných půjček (tzv. efekt sněhové koule), zneužívání osob se sníženými kognitivními schopnostmi k uzavření úvěrové smlouvy a některé další (15). Výzkumem bylo zjištěno (tabulka č. 2), že dva respondenti řešili neúčelovou úvěrovou smlouvou jiné dluhy. Zdražil uvádí, že rodiny řeší své dluhy dalšími půjčkami a vzrůstá tak počet insolventních rodin (46). Respondent B říká: *„Peníze, které jsem si půjčil, jsem použil na nákup potravin a zaplacení dluhů, které jsem nemohl splácet a které každý týden narůstaly. Byly to dluhy, které vznikly z půjčky od lichváře.“* Respondentka D tvrdí: *„Peníze jsem nepoužila na žádný výrobek nebo službu, ale na uhrazení exekuce mého manžela. Pošta mu chodila na starou adresu, takže jsme o dluhu dlouho nevěděli. Pak po změně trvalého bydliště přišlo vše v obrovských částkách.“* Tito respondenti nejlépe vystihují danou problematiku. Čtyři respondenti úvěr uzavírali na spotřební zboží jako je vybavení bytu, notebook a masážní přístroj. Respondentka E uvedla: *„V roce 2012 jsem se zúčastnila předváděcí akce společnosti BECK. Na této akci jsem byla přesvědčena o koupi masážního přístroje.“* Švestka a kolektiv hovoří o ochraně spotřebitele mimo jiné také jako ochraně před tlakem vyškolených profesionálů, kteří znají metody a techniky moderního obchodu (42). Ve dvou případech se jednalo o snahu pomoci svým blízkým, k čemuž sloužil úvěrový produkt. Oba tyto respondenti neřešili otázku, zda úvěr posléze splatí a před jeho uzavřením nepromýšleli žádné okolnosti, které by mohly vést k ochraně proti negativním vlivům. Obsahovou analýzou dokumentů bylo zjištěno (tabulka č. 10), že nejčastěji je účelový úvěr využíván pro nákup notebooků či počítačů, televizorů,

vysavačů, praček, chladniček, motocyklů, mobilních telefonů a dalších. Porovnáním cen lze říci, že jsou úvěry užity k nákupu dražšího zboží, nikoliv základního vybavení potřebného k provozu domácnosti. Nejvýraznějšími položkami jsou parní čističe s průměrnou cenou 40 548,00 Kč a vysavače s průměrnou pořizovací cenou 31 085,96 Kč. Cena mobilního telefonu v hodnotě 10 028,23 Kč je poměrně vysoká a dá se za ni pořídit velmi luxusní model. Pro účel základní komunikace a odesílání textových zpráv lze pořídit telefon i za zlomek ceny. Cena chladničky dle výzkumu byla v průměrné hodnotě 18 510,00 Kč. Dle nabídek prodejců je jisté, že lze zakoupit kvalitní výrobky i téměř za polovinu této ceny. Je tedy zjevné, že úvěry lidé nevyužívají pouze k nezbytnému nákupu potřebného zboží. Hubinková upozorňuje, že tržní společnost ovlivňuje lidské potřeby a instinkty, například pomocí reklamy či určováním životního stylu. Lidské touhy jsou tak ovlivněny a své tužby prosazují na úkor ostatních lidí. Půjčky umožňují neodkládat své potřeby kvůli zdlouhavému šetření (21). Každá osoba má svůj vlastní názor na to, co je pro něj luxus a co standardní vybavení. Friedlanderová a Tuček rozdělili předměty do kategorií podle jejich významu, účelu pro domácnost a jejich modernosti. Jako věci standardní označují běžné předměty, které jsou využívány v domácnosti (43). Jsou to předměty jako například vysavač, lednička, pračka či sporák. Z výzkumu ale plyne (tabulka č. 9), že úvěrová smlouva byla využita k nákupu vysavače pouze ve 28 případech, pro nákup pračky pouze ve 21 případech a pro nákup chladničky ve 14 případech. Sporák byl ve vzorku 315 smluv uveden pouze jednou. Některé předměty lze uplatnit i pro výkon zaměstnání (notebook, mobilní telefon) je však otázkou, zda musí být tyto předměty nutně moderní či luxusní.

Druhá výzkumná otázka

Vytvoří si respondenti finanční plán pro schopnost odhadnout, zda svůj závazek budou schopni splnit?

Tato oblast výzkumu byla překvapivě velmi strohá (tabulka č. 4). Respondenti často ledabyle odpověděli, že se touto otázkou vůbec nezabývali. Respondent B uvedl: „*Vůbec ne, vím, že nemám moc na výběr. Nic jsem nezvažoval. Věděl jsem, že banka*

nám peníze nepůjčí, takže jsme museli využít služeb nebankovní společnosti (Provident). Ti půjčí a nevadí jim, že máte jen dávky.“ Palíšková poukázala na skutečnost, že do dluhových pastí se dostávají nejčastěji sociálně slabé domácnosti (33). Syrový a Novotný upozorňují, že je potřeba zvážit své příjmy a výdaje. Půjčky jsou dlouhodobý závazek. Doporučují zájemcům o půjčky vytvořit si rezervu či vyzkoušet si, jak moc zatíží rodinný rozpočet úhrada měsíční splátky, když tyto peníze měsíčně odloží stranou (40). Respondentka E uvedla: *„Věděla jsem, že to se splácením bude obtížné, protože jsme s manželem již v důchodu, ale nedokázala jsem nepodlehnout nátlaku prodejců.*“ Dva respondenti uvedli, že se nad svými výdaji a příjmy zamýšleli. Respondent C konstatoval: *„Přímo ne, ale samozřejmě jsem se snažil zhruba rozdělit příjmy rodiny a zorientovat se, co si mohu dovolit (výše splátek, ...).*“ Výzkum tedy potvrdil, že osoby, které se dostávají do problému s plněním svých závazků, nejsou příliš odpovědné a svá rozhodnutí o uzavření úvěrové smlouvy nepovažují za riziko, které je může ohrozit. Někteří respondenti uzavřeli úvěrovou smlouvu jako východisko z jiných dluhů či k vyřešení momentální tíživé situace. Respondentka F říká: *„Víte, já jsem si vůbec neuvědomila, že splátku nebudu moci se svým důchodem platit. Takhle jsem nepřemýšlela. Po zaplacení první splátky jsem celý měsíc neměla peníze na běžné věci. Nemohla jsem to platit.*“ Respondentka využívala úvěr k finanční pomoci své rodině a blízním. Autoři Syrový a Novotný dále podotkli, že nesplacení úvěrových produktů může být zničující. Člověk se nemůže spolehnout na záchrannou sociální síť, protože dávky nejsou dostatečně vysoké, aby byli tito lidé schopni uhradit základní potřeby a splátky úvěrů (40). Dotazovaní respondenti projevíli značnou neznalost i v ostatních rizicích, které takto podepsaná smlouva může vyvolat. Čtyři respondenti měli alespoň povědomí o tom, že částku v závěru splácení úvěrové smlouvy přeplatí. Znalost problematiky rozhodčího řízení či snahu o porovnávání a vyhledávání výhodnějších úvěrových produktů projevíli pouze dva respondenti z výzkumného souboru.

Třetí výzkumná otázka

Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na sociální situaci respondenta nebo jeho rodiny?

Lovriš uváděla, že předlužení může vést k sociální exkluzi rodin. Předlužení omezuje základní potřeby jednotlivců i rodin a může vést k sociálním a zdravotním problémům. Mohou vzniknout i psychické problémy jako například deprese, úzkost a frustrace. (25). Výzkum potvrdil (tabulka č. 8), že u dvou respondentek vznikly psychické problémy, které u jedné z nich vedly k vyhledání odborné pomoci. Noveský a kolektiv uvádí, že může dojít k neschopnosti hradit náklady na bydlení (nájem, energie, služby), což může vést k tomu, že dlužníci mohou být ohroženi vystěhováním do náhradních bytů (32). O tomto problému mluvilo více respondentů. Respondentka G žije sama se svým dítětem a bez pomoci rodiny by nemohla sobě ani dceři poskytnout stravu a hradit základní potřeby. Přímou uvádí: *„Zatím účet blokový nemám, ale aby se mi dluh nezvýšil, tak se snažím uhradit prvně dluh a bydlení. Bývalý partner mi občas pomůže. Rodina mi pomáhá koupit věci pro malou. Bez pomoci rodiny bych neměla z čeho jíst a starat se o dceru.“* Tato žena projevila potřebu nalezení minimálně brigády, ale dcera je ještě malá a není tak reálné ji dlouhodobě opustit. Většinou dluhová zatíženost vede k situaci pouhého přežívání od výplaty (mzdy, důchodu) k výplatě. Respondentka F projevila obavy z neočekávaných situací jako je onemocnění či náhlá potřeba oprav. Na respondenta C je podán návrh na exekuci, po jejím nařízení neví, z čeho bude živit rodinu. Jeho dcera začala studovat 8 leté gymnázium. Respondent A uvedl: *„Já teď bydlím u své sestry. Sám bydlet nemůžu, protože nemám peníze.“* Sestra poskytuje respondentovi stravu, bydlení a pomáhá mu řešit dluhovou problematiku. Klient by si přál zase žít sám. Klaban uvedl, že zadlužení vede k demotivaci hledání práce. Lidé zatížení exekucí mají snahu přivydělávat si nelegální prací (22). Respondent B je již dlouhodobě nezaměstnaný a přivydělává si pouze občasnými brigádami. U respondentky D špatná finanční situace, zdravotní komplikace manžela a její ztráta zaměstnání měly negativní vliv na manželství. Následně uvedla, že jej bude zřejmě řešit rozvodem. Zdražil dále upozorňuje, že exekucí může být postižen nejen majetek dlužníka, ale i příjem v podobě sociálních dávek vyplácených úřadem

práce, či některé dávky z dávek státní sociální podpory (46). Ve třech případech došlo k exekučnímu řízení, z čehož ve dvou případech je hlavním příjmem mzda a u jednoho respondenta starobní důchod. V případě respondenta C je zatím podán návrh na nařízení exekuce, takže k přímému omezení mzdy exekučním příkazem zatím nedošlo. U čtyř respondentů je pohledávka vymáhána věřitelem či společností, která pohledávku vymáhá prostřednictvím soudního či rozhodčího řízení. Tyto osoby mají smluvený nový splátkový kalendář. Jsou tak opět omezeny jejich příjmy, protože při porušení nové dohody by byla pohledávka navýšena v dalším řízení a tak tyto osoby prioritně hradí měsíční splátky. Tito respondenti uvedli, že hlavním příjmem je důchod (invalidní a starobní), rodičovský příspěvek a v jednom případě mzda. Respondent B splácí věřiteli prostřednictvím vymáhací agentury, příjem rodiny je tvořen pouze dávkami hmotné nouze a jak sám uvádí „*musel jsem zaplatit bydlení a víc peněz mi nezbylo, jinak bych neměl na jídlo*“. Tento respondent má 4 děti.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaká je motivace osob k využívání spotřebitelských úvěrů, zda využití úvěru předchází finanční rozvaha schopnosti jej splácet a jaké dopady mělo následné zadlužení na sociální situaci. Byly sledovány i dílčí aspekty jako je například finanční gramotnost osob. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou rozhovoru a podpořen údaji z obsahové analýzy dokumentů.

K výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky:

- 4) Využívají respondenti spotřební úvěry na nezbytně potřebné předměty či služby?
- 5) Vytvoří si finanční plán pro schopnost odhadnout, zda svůj závazek budou schopni splatit?
- 6) Jaké dopady mělo vymáhání pohledávky na sociální situaci respondenta nebo jeho rodiny?

Výzkumu se zúčastnilo 8 osob, které využívají služeb Poradenského centra - Rovné šance pro všechny, které provozuje Jihočeská Růže o.s. Rozhovory byly prováděny individuálně a anonymně. Dále bylo využito 315 úvěrových smluv, které byly předány advokátní společnosti k vymáhání.

Otázka č. 1: Výzkumem bylo potvrzeno, že se jedná o zboží méně potřebné a cenově více nákladné. V menším zastoupení byly úvěry uzavírány na standardní vybavení domácnosti. Většinou se jednalo o elektroniku, jako jsou notebooky a televizory. Neúčelové úvěry sloužily u respondentů i k úhradě již vzniklých dluhů.

Otázka č. 2: Respondenti, kteří nejsou schopni splnit své závazky, žádné finanční plány nevytvářejí. V pěti případech přiznávají, že nad tím vůbec nepřemýšleli. Jen ve třech případech došlo k úvaze nad příjmy a výdaji. To poukazuje na nízkou odpovědnost těchto osob a nízkou znalost rizik. Zájem neprojevali ani o jiné parametry úvěrů.

Otázka č. 3: Výzkum potvrdil prognózy odborníků. Finanční zatížení se negativně odrazilo na životě rodiny, z čehož v jednom případě respondentka uvažuje o rozvodu. U dvou respondentů jsem se setkala s psychickými důsledky, které se projevovaly ve formě stresu a depresí. Finanční zatížení vzniklé vymáháním pohledávek vedlo u

několika případů v neschopnost plnit další závazky, jako jsou například náklady na bydlení. V jednom případě došlo zatím jen k omezení z hlediska ekonomického a kulturního. Klient je schopný splátky uhradit, bohužel mu nezbývají finance na jiné záležitosti, na které byl dříve zvyklý.

Řešením této problematiky by bylo častější rozšiřování informací, například prostřednictvím médií. Tyto informace by měly být poskytovány srozumitelně a měly by být dostupné všem složkám obyvatel. Podstatné je i zvyšování finanční gramotnosti a to již na základních školách. Člověk by měl být schopný odpovědně se rozhodovat. Vhodnou pomocí pro občany je možnost, využít služeb finančního poradce, který poskytne informace a rady jak hospodařit s rodinným rozpočtem. Ze strany státu by byla namísto přísnější regulace reklamy (jako je tomu již u tabákových či alkoholických výrobků) a zpřísnění podmínek, za níž jsou smlouvy uzavírány. Jedná se o zjišťování bonity klienta. Věřitel by měl být ze zákona povinen zjišťovat, jaké jsou příjmy zájemce o úvěrový produkt.

Lze říci, že cíl práce byl splněn a výzkumné otázky byly zodpovězeny. Tato práce může sloužit jako zdroj informací k dané problematice. Měla by rozšířit náhled na situaci dlužníků. Práce může posloužit jako příklad při řešení problematiky úvěrů a vymáhání závazků obecně.

7 Seznam informačních zdrojů

1. BUŘÍNSKÁ, B. Zbavte se kreditky i kontokorentu. Konsolidujte je. In: *idnes.cz* [online]. 13. října 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/zbavte-se-kreditky-i-kontokorentu-konsolidujte-je-f8c-/uver.aspx?c=A111010_160254_uver_bab.
2. CETELEM. Nejvyšší náklady mají Češi na bydlení. *cetelem.cz* [online]. 01.06.2009 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://cetelem.cz/o-nas/informace-pro-media/tiskove-zpravy/nejvyssi-naklady-maji-cesi-na-bydleni.html>.
3. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Z exekucí se stal výnosný byznys*. *Cak.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7893>.
4. ČESKO. *Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330 ze dne 5. září 2001 o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.*
5. ČESKO. *Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484 ze dne 18. prosince 2000, kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.*
6. ČESKO. *Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách.*
7. ČESKO. *Zákon č. 120 ze dne 28. února 2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.*
8. ČESKO. *Zákon č. 145 ze dne 21. dubna 2010 o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů.*

9. ČESKO. *Zákon č. 19 ze dne 20. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.*
10. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele.* 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
11. DOKOUPILOVÁ, E. *Poradce 8/2006 Rozhodčí řízení.* Vyhláška č. 500/2002 Sb. s komentářem. Český Těšín: Poradce, 2006. ISBN 80-7365-145-9.
12. DUPAL, L. *Rádce spotřebitele. Uzavíráme spotřebitelské smlouvy.* 1. vyd. Brno: CP Books, 2005. ISBN 80-251-0497-4.
13. ESSOX. *Obchodní podmínky Smlouvy o úvěru a Smlouvy o poskytnutí úvěrového rámce společnosti ESSOX s.r.o. č. 400412US ze dne 10.4.2012.* *essox.cz* [online]. 10.4.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.essox.cz/Index.aspx?HighlightTabId=1&tabId=296&chosenMenuItem=289>.
14. EUROPA. *Joint report on social inclusion.* [online]. 26. března 2007 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/situation_in_europe/c10616_en.htm.
15. EU. *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Úvěr a sociální vyloučení ve společnosti blahobytu (2008/C44/19).* In: *EUR-lex.cz.* [online]. 2008 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2008&serie=C&textfield2=44&Submit=Hledat&_submit=Hledat&ihmlang=cs.
16. FELCMAN, M. *Bankovní spotřebitelské úvěry – co je na trhu.* *Měšec.cz* [online]. 2006-22-12 [cit. 2012-11-10]. ISSN 1213-4414. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/bankovni-spotrebitelske-uvery-co-je-na-trhu/>.
17. FOREJT, A. *Řešení sporů v rozhodčím řízení.* Praha: PROSPEKTRUM, 1995. ISBN 80-7175-028-X.

18. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
19. HOME CREDIT. Co je dobré vědět, než si vezmete úvěr. *Homecredit.cz* [online]. © Home Credit a.s. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.homecredit.cz/klientska-zona/nez-si-vezmete-uver/>.
20. HOVORKA, J. Centrální registr dlužníků: Česká finta, jak napálit zájemce o půjčku. In: *Měšec.cz* [online]. 06.08.2010 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/centralni-registr-dluzniku-cerd-uverove-registry-zkusenosti/>.
21. HUBINKOVÁ, Z. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3., aktualiz., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1593-3.
22. KLABAN, V. Insolvence jako hrozba. In: *Konference sociálních pracovníků Ostrava 2010*. Havířov: INFO PRESS, 2010. s. 18 - 28 ISBN 978-80-254-7445-7.
23. KLIMÁNKOVÁ, G. Konsolidace úvěrů: vrátí vám klidné spaní nebosa ještě víc zadlužíte? *Měšec.cz* [online]. 07.11.2011 [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/konsolidace-uveru-vrati-vam-klidne-spani/>.
24. KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.
25. LOVRITŠ, V. Dluhy a předlužení. In: kol. aut. *Čas zkusit to jinak: koncepční zpráva IQ Roma servis, o.s.* 1. vyd. Brno, IQ Roma services, 2008. ISBN 978-80-904028-3-6. [online]. 2008 [cit. 2013-01-31]. Dostupné z: http://www.iqrs.cz/storage/1240410378_sb_iqrs_koncepcnizprava08.pdf.
26. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka pro ne právníky*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-862-8.
27. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní strategie finančního vzdělávání*. [online]. 10. května 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_strategie_financniho_vzdelavani_55251.html.

28. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Hodnocení chudoby v EU a v České republice. *mpsv.cz* [online] 17. února 2012 [cit. 2013-02-19] Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/12502>.
29. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Otázky a odpovědi k sKartě. *mpsv.cz* [online]. © MPSV ČR 2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/69>.
30. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN: 80-247-1362-4.
31. NOVÁČEK, V. Nová úprava institutu předžalobní upomínky. In: *Kubištová & Co.* [online]. 2012 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.kubistovaco.cz/cs/detail/44-nova-uprava-institutu-predzalobni-upominky/?PHPSESSID=5ea0fb4b0aab90a200b9648b71253a73>.
32. NOVESKÝ, I. et al. *Slabikář finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-254-4207-4.
33. PALÍŠKOVÁ, M. Jak předejít dluhové pasti? DVOŘÁKOVÁ, Z. a STRÍTESKÝ, M. *Finanční gramotnost jako prevence předlužení občana*. [CD]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010. ISBN 978-80-245-1633-2.
34. PETRÁŠKOVÁ, V. a Z. HORVÁTHOVÁ. *Vybrané kapitoly z finanční gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2010. ISBN 978-80-7394-233-5.
35. Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 31. května 2010, sp. zn. 15 C 410/2009. In: *Beck-online* [online]. 2009 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>
36. Směrnice evropského parlamentu a rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice rady 87/102/EHS. In: *EUR-lex.cz* [online]. 2008 [cit. 2012-11-10]. Dostupný z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2008:133:SOM:CS:HTML>.
37. SMRČKA, L. Problém s finanční osvětou z mírně politického úhlu. DVOŘÁKOVÁ, Z. a STRÍTESKÝ, M. *Finanční gramotnost jako prevence*

- předlužení občana*. [CD]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2010. ISBN 978-80-245-1633-2.
38. STRAUSS, A. a CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Albert, 1999. ISBN 80-85834-80-X.
39. SYROVÁTKOVÁ, Š. a MACHALÍČEK, J. *Dluhová problematika. Informační brožura*. Dodatek k 1. vyd. Plzeň: Člověk v tísni, 2008. ISBN: 978-80-86961-28-6.
40. SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0478-1.
41. ŠVARŤÍČEK, R., K. ŠEĐOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-9-7367-313-0.
42. ŠVESTKA, J. et al. *Občanský zákoník I, II*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-108-6.
43. TUČEK, M. a H. FRIEDLANDEROVÁ. *Češi na prahu nového tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2000. ISBN 80-85850-88-5.
44. VÁVRA, V. Konsolidace půjček. In: *Jakzdluhu.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-11-25]. Dostupné z: <http://www.jakzdluhu.cz/konsolidace-pujcek/>.
45. ZAMRAZILOVÁ, E. Inspirovalo nás i zahraničí, kde je dluh normou. *Statistika & my*. [online]. 2012, vol. 2, no. 6. [cit. 2013-03-30]. ISSN 1804 7149. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/140025BFDD/\\$File/18041206.swf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/140025BFDD/$File/18041206.swf).
46. ZDRAŽIL, P. Předlužení jako demotivační složka při zprostředkování zaměstnání. In: *Konference sociálních pracovníků Ostrava 2010*. Havířov: INFO PRESS, 2010. s. 37 - 43 ISBN 978-80-254-7445-7.

8 Přílohy

Příloha 1: přepisy rozhovorů

Příloha 2: tabulka údajů z úvěrových smluv předaných k vymáhání.

Příloha 1: přepisy rozhovorů

Respondent A:

Výzkumné otázky:

- věk - 62
- stav - svobodný
- pohlaví - muž
- vzdělání – zvláštní škola

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Já sám jsem si žádnou půjčku nevezal, ale ručil jsem na půjčku svému kamarádovi. Už si ani nepamatuji, proč si peníze půjčoval.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Kamarád mě přesvědčoval, že se nemusím ničeho bát, že tam potřebuje někoho napsat.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Žádné, věřil jsem, že je to pouze formální krok. (Myslel jsem, že tam jenom budu zapsán a nic se mi nestane.)

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte? *Ne*
- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“? *Ne*
- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?
Ne
- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro
Váš rozpočet? *Ne*

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Kamarád přestal úvěr splácet a vše přešlo na mě. Bylo to hodně špatné. Nemám moc peněz a sám jsem již nějaké dluhy měl. Neměl jsem to jak platit.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Neprobíhala. Nic jsem neřešil ani jsem nevěděl jak. Všechny dopisy jsem schovával, ale nic neplatil. Obsahu dopisu jsem nerozuměl. Po nějaké době jsem se svěřil své sestře. Ta mi teď se vším pomáhá.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Moc tomu nerozumím, ale nechodí mi celá výplata. Nějaké peníze mi strhávají. Minulý měsíc mi také kontrolovali byt, co mám.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Já teď bydlím u své sestry. Sám bydlet nemůžu, protože nemám peníze. Chodím do práce a sestra mi pomáhá řešit dluhy v poradně v ČB. Chceme podat bankrot. Doufám, že se to povede. A nebudu muset obtěžovat sestru. Chtěl bych zase žít sám. Jsem zaměstnán v papírnách ve Větrní. Měsíčně hospodařím s 10 500,- Kč, po exekuci mi zbývá jen cca 6000,- Kč. Mám zdravotní problémy s dolními končetinami (otoky, vředy). Sestra mi hodně pomáhá především s bydlením, jídlem a praním, ...

Respondent B:

Výzkumné otázky:

- věk - 32
- stav - ženatý
- pohlaví - muž
- vzdělání - základní

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Peníze, které jsem si půjčil, jsem použil na nákup potravin a zaplacení dluhů, které jsem nemohl splácet a které každý týden narůstaly. Byly to dluhy, které vznikly z půjčky od „lichváře“.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Vzhledem k tomu, že já ani manželka nemáme práci, nemohli jsme nic ušetřit. Rodina také peníze nemá.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Nic jsem nezvažoval. Věděl jsem, že banka nám peníze nepůjčí, takže jsme museli využít služeb nebankovní společnosti (Provident) ty půjčují a nevadí jim, že máte jen dávky.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Ne, o tom jsem nepřemýšlel, potřeboval jsem hned peníze.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

Ne, vůbec nic mi to neříká. Nevím, jestli ve smlouvě byla.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Vůbec ne, vím, že nemám moc na výběr.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Ne, ani to neumím.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Ze začátku jsem půjčku splácel, ale potom jsem už na splátky neměl. Nemáme moc peněz, pouze dávky hmotné nouze. Musel jsem zaplatit bydlení a víc peněz mi nezbylo. Jinak bych neměl na jídlo.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Paní, která k nám každý týden jezdila pro splátku, jsem to říkal. Ta mi řekla, že se musím obrátit na vedoucího, že ona o jiných splátkách rozhodnout nemůže. Ted', když přijede, dávám jí peněz méně nebo nezaplatím nic.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Zatím nijak, chodí mi upomínky, ale žádný soud to neřeší nebo nevím.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Tyto možnosti se mi nestaly, platím to, jak to jde. Bud' něco zaplatím, nebo ne. Nikdo mi nic nestrhává. Mám 4 děti, jsem nezaměstnaný, stejně jako moje žena. Občas si přivydělám brigádou. Práci nemohu najít, protože jsem Rom. Hospodařím s 19 000,- měsíčně. To jsou pouze dávky.

Respondent C:

Výzkumné otázky:

- věk - 43
- stav- ženatý
- pohlaví - muž
- vzdělání – vyučen

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

peníze jsem si vypůjčil v době, kdy jsem zařizoval nový byt. Úvěr jsem využil na základní vybavení bytu (lednice, pračka postel, skříň, elektronika, ...)

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Kdyby to bylo možné, tak bych situaci řešil jinak. Bohužel to nešlo. Nějaké úspory jsem měl, ale to na vše nestačilo. Rodina samozřejmě také pomohla, ale to nestačilo.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Z internetu a propagačních materiálů jsem srovnával podmínky a úroky. Abych neudělal chybu jako v minulosti. Rozhodně jsem si chtěl peníze půjčit od banky.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Samozřejmě.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

S rozhodčí doložkou jsem se setkal v minulosti. Víím, že by si na ní člověk měl dávat pozor, protože na jejím základě může být dluh řešen rozhodcem a člověk nemá možnost bránit se u soudu.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Ano, prostřednictvím internetu a propagačních materiálů.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Přímo ne, ale samozřejmě jsem se snažil zhruba rozdělit příjmy rodiny a zorientovat se co si mohu dovolit (výše splátek).

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Hlavním důvodem byla ztráta zaměstnání mé ženy. Rodinný příjem se rapidně snížil. Ženě bohužel nebyla prodloužena smlouva, protože podnik, ve kterém pracovala, se dostal do potíží. Navíc v té době šla naše dcera na osmileté gymnázium.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Nejprve jsem s bankou situaci neřešil, nezaplatil jsem dvě splátky a začaly chodit upomínky. Situace byla zoufalá. Pomocí osobních návštěv a písemné komunikace jsem se snažil snížit splátky nebo alespoň pozastavit splácení... Bylo to neúspěšné.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Nejprve upomínkami, potom pohledávku postoupila další společnosti. Ta se s námi snažila řešit situaci mimosoudně, ale stanovila nám tak vysoké splátky, že jsem na její podmínky stejně nemohl přistoupit. V současné době už je podán návrh na nařízení exekuce.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Dluh zatím exekučně vymáhán není. Narostl však o další náklady! Snažím se splácet tak, abych mohl s rodinou vyžít. Posílám tedy menší částky. Pokud dojde na exekuci, nedovedu si představit, z čeho budeme žít. Každopádně musím nést zodpovědnost za své

závazky. Mám 3 děti, pracuju v současné době jako dělník. Manželka teď pečuje o svého nemocného otce. Vyřizuje se příspěvek na péči.

Respondent D:

Výzkumné otázky:

- věk - 36
- stav - vdaná
- pohlaví - žena
- vzdělání – vyučena

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Peníze jsem nepoužila na žádný výrobek nebo službu, ale na uhrazení exekuce mého manžela. Pošta mu chodila na starou adresu, takže jsme o dluhu dlouho nevěděli. Pak po změně trvalého bydliště přišlo vše v obrovských částkách.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Bohužel to možné nebylo. Rodina nám pomoci nemohla. My sami žádné úspory nemáme.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Nechtěla jsem si půjčovat peníze od nebankovní společnosti, vím, pak člověk zaplatí víc, než je půjčeno. Chtěla jsem, aby podmínky byly únosné.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Ano.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

Neznala, ani jsem se s ním nesešla.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Ano, srovnávala jsem dvě společnosti, které mi přijdou seriózní.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Nevytvořila, ale přemýšlela jsem o tom s manželem. On je již v důchodu, takže na jeho pravidelný příjem se dalo spolehnout. Já chodím na brigádu.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Manželství se dostalo do potíží. Já jsem přišla o práci a manželovi musela být amputována dolní končetina. V současné době je stále hospitalizován. Měli jsme problém s výběrem jeho důchodu, když byl v nemocnici.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Přiznám se, že jsem prodlení neřešila. Měla jsem starosti hlavně o rodinu. Konkrétně o děti. Nezaplátila jsem momentálně dvě splátky.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Zatím nic postoupeno není. Pouze mi byla naučtována pokuta za prodlení.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Žádný výše uvedený postih nám zatím nehrozí. Já jsem si našla brigádu, protože na peníze od manžela se nemohu spolehnout a úvěr je bohužel uzavřený na mě. Nevím, jestli budu schopna vše řádně hradit. Prioritou jsou pro mě naše děti. S problémy se chodím radit do poradny. Především kvůli komunikaci se společnostmi (věřiteli). S manželem máme dvě děti. Já v současnosti pracuji jako pomocná síla v kuchyni. Rodinná situace s manželem je kritická a zřejmě ji budu řešit rozvodem. Příjem rodiny máme přibližně 21 000,- Kč, převážná část peněz je z invalidního důchodu manžela.

Respondent E:

Výzkumné otázky:

- věk - 68
- stav- vdaná
- pohlaví - žena
- vzdělání – vyučena

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

V roce 2012 jsem se zúčastnila předváděcí akce společnosti BECK. Na této akci jsem byla přesvědčena o koupi masážního přístroje. Na místě jsem složila část kupní ceny a zbytek jsem doplácela ve splátkách (úvěr od společnosti Cetelem).

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

V tu chvíli ne, musela jsem hned na místě podepsat kupní smlouvu.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Věděla jsem, že to se splácením bude obtížné, protože jsme s manželem již v důchodu, ale nedokázala jsem nepodlehnout tlaku prodejců.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Ne, na akci mě přesvědčovali, že zaplatím jen kupní cenu. Po součtu všech splátek jsem ale zjistila, že to tak není.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

Vůbec jsem to neznala.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Neměla jsem možnost nic porovnávat.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Ne, ale věděla jsem, že to nebude v naší situaci jednoduché.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Vážná nemoc manžela, velké náklady vydáváme za léky a musela jsem objednat domácí ošetrovatelskou službu.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

S pomocí naší dcery jsme se snažili se společností Cetelem komunikovat. Psali jsme dopis, kde jsme popsali, co se u nás stalo. Nejprve nechtěli nic slyšet, ale pak nám vyšli vstříc.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Společnost nám umožnila dočasně splátky snížit. Dostali jsme nový splátkový kalendář. Zatím nám hodně pomáhá dcera. Pokud nový splátkový kalendář porušíme, hrozí nám postoupení pohledávky jiné společnosti a exekuce.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Žádná exekuce zatím není. Dopad to na nás mělo hlavně psychický, protože nám chodily upomínky a vyhrožování soudy. Moc jsme se báli. Naštěstí nám moc pomohla dcera. Pokud by nám společnost neudělala nový splátkový kalendář, neměli bychom ani co jíst, nebo jak zaplatit nájem. Já jsem pracovala před odchodem do důchodu jako šička. Sama žádné výrazné zdravotní omezení nemám, ale musím se starat o muže. Měsíčně hospodaříme s 10 000,- Kč (i s mužem). Vždy se můžeme spolehnout na svou dceru. Žijeme v bytě, který je psán na ni.

Respondent F:

Výzkumné otázky:

- věk - 64
- stav - rozvedená
- pohlaví - žena
- vzdělání – středoškolské vzdělání

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Vzala jsem si od banky úvěrovou kartu, protože jsem chtěla (půjčit) dát peníze své rodině a také pomoci přátelům, kteří měli malé děti a neměli skoro co jíst. Nakupovala jsem jídlo a dárky. Peníze jsem vůbec nevyužila pro sebe.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Jinak jsem situaci řešit nemohla. Mám hodně nízký důchod. Sama bych jim nedokázala pomoci.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Na nic jsem se neohlížela. Úvěrovou kartu mi nabídli v mojí bance. (Na název společnosti si respondentka nevzpomněla.) Příjem je nezajímá. Tak jsem si ji vzala. Chtěla jsem pomoci.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Na nějaké úroky jsem upozorněna byla, ale já jsem o tom tak nepřemýšlela.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

To jsem neznala.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Ne, karta mi byla nabídnuta spíše náhodou a já jsem si ji prostě vzala.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

To vůbec ne.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Víte, já jsem si vůbec neuvědomila, že splátky nebudu moci se svým důchodem platit. Takhle jsem nepřemýšlela, po zaplacení 1. splátky jsem celý měsíc neměla peníze na běžné věci. Nemohla jsem to platit.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Já jsem vůbec nic neřešila. Nechala jsem to být. Pouze jsem přebírala poštu. Nic jsem nesplácela. Když už byla situace neúnosná, obrátila jsem se na poradnu v Českých Budějovicích.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Vše skončilo exekucí důchodu a majetku. Z důchodu mi dluh ponižují, takže hospodařím s úplným minimem. Mám také oblepený veškerý majetek, co mám doma.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Na moji sociální situaci moc velký. Musím teď přemýšlet nad každou věcí, kterou si koupím. Žiji od důchodu k důchodu. Děším se nějakých větších nákladů (nemoci, oprav). Vůbec nevím, co bych pak dělala. Hodně mě to také stresuje. Jsem několik let v péči psychiatra. Úvěrů mám totiž více.

Děti nemám, žiju sama, nemám na koho se obrátit. Měsíčně hospodařím důchodem ve výši 6 000,- Kč. Mám zdravotní problémy. Já jsem nikdy nepracovala. Celý život jsem se starala o svou rodinu (matka, otec, sestřenice).

Respondent G:

Výzkumné otázky:

- věk - 30
- stav - svobodná
- pohlaví - žena
- vzdělání - středoškolské

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Úvěr jsem využila na vybavení bytu. V té době jsem žila s přítelem v dobrém vztahu. Nenapadlo mě, že bych na to mohla zůstat sama.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Oba jsme pracovali, ale příjmy nebyly tak vysoké abychom to uhradili hotově. Byla to nejrychlejší cesta. Od rodiny jsme si půjčovat nechtěli. Mysleli jsme, že to zvládneme.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Úvěr jsem uzavřela v obchodě, chtěla jsem, aby splátky nebyly měsíčně akorát moc vysoké. Proto se úvěr smluvil na víc měsíců.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Ano, ale neřešila jsem o kolik.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

Ne.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Ne.

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Ne, jen jsem řešila výši splátky. Aby to nebylo tak zatěžující.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Brzy na to jsem neočekávaně otěhotněla. Přišly nějaké osobní problémy. Partner mě opustil, když bylo dceři půl roku. Hodně mi vzrostly náklady.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Dlouho jsem to neřešila. Myslela jsem, že další měsíc už mi splátka vyjde. Poslala jsem případně jen část splátky. Později mi přišla upomínka. Když jsem společnosti volala, bylo mi řečeno, že už je můj případ předán na vymáhání.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Po čase mi přišel dopis od soudu, ale nevěděla jsem, jak postupovat. Řeším to s kamarádkou a prostřednictvím poradny. Mám s tou společností uzavřený nový splátkový kalendář.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Zatím účet blokový nemám, ale aby se mi dluh nezvýšil, tak se snažím uhradit prvně dluh a bydlení. Bývalý partner mi občas finančně pomůže, ale to není pravidelné. Rodina mi pomáhá koupit věci pro malou. Potřebovala bych najít alespoň brigádu. Nemám teď moc možností k příjmu. Malá ještě nemůže nastoupit do školky a nemám na ni jiné hlídání. Bez pomoci rodiny bych neměla za co nakoupit jídlo a věci pro dceru. Hospodařím přibližně s 8500,- Kč měsíčně.

Respondent H:

Výzkumné otázky:

- věk - 53
- stav - rozvedený
- pohlaví - muž
- vzdělání - středoškolské

I. Na jaký výrobek či službu jste využil(a) spotřebitelský úvěr?

Kupoval jsem si počítač. Bylo by to ale velké vydání naráz, tak jsem využil možnosti splátek. Potřeboval jsem přístup na e-mail a internet.

II. Bylo možné řešit nákup jiným způsobem než prostřednictvím úvěru (šetření financí, půjčka od rodiny)?

Nechtěl jsem nikoho prosit. Z platu hradím sám všechny náklady na bydlení a obživu. Žiju sám. Normálně jsem splácel každý měsíc. Nebral bych si to, kdybych věděl, že mi na splátku nezbude.

III. Jaké faktory jste zvažoval(a) před uzavřením smlouvy?

Nic jsem nezvažoval, myslel jsem, že úvěr bez problémů splatím.

- Byl(a) jste si vědom(a), že dluh přeplatíte?

Ano, často se o tom mluví v TV. Ale to jsem neřešil.

- Znal(a) jste pojem „rozhodčí doložka“?

Ano. Vím, že se s tím pak nedá už nic dělat. Ale u své smlouvy jsem doložku nehledal. Nenapadlo mě, že se dostanu do problémů.

- Porovnával(a) jste informace a možnosti produktů nabízených na trhu?

Ne

- Vytvořil(a) jste si finanční plán k posouzení, zda nebude úvěr zátěží pro Váš rozpočet?

Ne. Mám představu o příjmech a výdajích.

IV. Co bylo příčinou nesplacení závazku?

Na podzim v roce 2012 jsem dostal srdeční infarkt. Dělán celý život na stavbách, někde se to projevilo. Přestal jsem hradit. Když jsem se vrátil domů z nemocnice, dostal jsem už upomínku. V té době jsem to splácet nemohl.

V. Probíhala průběžně komunikace se společností, u níž jste uzavřel(a) spotřebitelský úvěr (nahlášení změny údajů, komunikace ohledně splátek)?

Když jsem se trochu srovnal, volal jsem společnosti. Tam jsem zjistil, že smlouvu ukončili. Měl jsem podepsat a poslat zpět nějaké potvrzení o uznání dluhu. A mluvili jsme o dalších splátkách. Moc jsem tomu nerozuměl. Posílal jsem měsíčně nějaké splátky.

VI. Jak společnost řešila nesplacení Vašeho úvěru (postoupení právnímu zástupci, soudní/ rozhodčí řízení, exekuce)?

Po čase mi přišel od rozhodčí společnosti dopis, že se mám vyjádřit k žalobě a uhradit dluh a náklady. Po telefonu mi řekli, že jsem nesplnil smluvní podmínky a nepodepsal jsem jejich potvrzení. Ted' mi vyměřili splátky, které jsou jednou tak vyšší jako předešlé. Pokud je nedodrším, předají to k vymáhání exekutorovi, protože už mají rozhodnutí.

VII. Jaké dopady mělo vymáhání úvěru (dlouhodobý splátkový kalendář, zablokování účtu/majetku, odebrání sociálních dávek, apod.) na Vaši sociální situaci či rodinu?

Zatím splácím, ale nic mi navíc nezbyvá. Pracuji jen na půl úvazku. Ještě mám nějaké zdravotní potíže. Příjmy se mi hodně snížily. Občas mi pomáhá syn. Po úhradě bydlení a různých poplatků mi zůstávají peníze akorát na obživu. Nemůžu si už nic moc koupit jako dřív. Hospodaří průměrně s 15 000,- Kč podle možností na stavbách. Nyní je to i méně kvůli zdravotnímu omezení.

Příloha 2: tabulka údajů z úvěrových smluv předaných k vymáhání

Počet smluv	Pohlaví	Rok narození	Předmět úvěru	Požizovací cena zboží
1	žena	1948	televizor	8 190,00
2	muž	1975	drtič	11 990,00
3	muž	1980	sekačka	5 999,00
4	žena	1935	notebook/pc	7 999,00
5	muž	1938	vysavač	65 640,00
6	muž	1987	notebook/pc	11 999,00
7	žena	1958	notebook/pc	18 696,00
8	žena	1990	chladnička	31 448,00
9	žena	1988	sedací souprava	13 917,00
10	muž	1984	notebook/pc	14 899,00
11	žena	1987	parní čistič	49 460,00
12	žena	1943	vysavač	43 980,00
13	žena	1944	čistič vzduchu	30 970,00
14	muž	1975	motocykl	72 000,00
15	muž	1960	motocykl	27 900,00
16	žena	1978	vysavač	15 495,00
17	muž	1968	motocykl	69 000,00
18	žena	1965	motocykl	100 000,00
19	žena	1963	parní čistič	36 740,00
20	žena	1982	televizor	10 999,00
21	žena	1968	notebook/pc	16 998,00
22	žena	1985	mobilní telefon	9 127,00
23	žena	1973	notebook/pc	11 748,00
24	žena	1966	vysavač	46 539,00
25	žena	1989	nábytek	72 835,00
26	žena	1952	notebook/pc	19 057,00
27	žena	1957	vysavač	32 395,00
28	muž	1985	motocykl	22 900,00
29	žena	1970	úpravna vody	7 058,00
30	muž	1964	televizor	11 258,00
31	muž	1974	notebook/pc	9 758,00
32	muž	1982	chladnička	11 056,00
33	žena	1952	vysavač	40 609,00

34	muž	1965	domácí kino	5 999,00
35	muž	1972	vysavač	24 995,00
36	muž	1984	notebook/pc	13 999,00
37	muž	1954	parní čistič	37 950,00
38	žena	1938	nádobí	34 000,00
39	žena	1959	vysavač	32 395,00
40	muž	1976	notebook/pc	18 999,00
41	muž	1950	televizor	16 999,00
42	žena	1976	notebook/pc	20 998,00
43	žena	1978	parní čistič	37 950,00
44	žena	1988	notebook/pc	6 990,00
45	muž	1969	mobilní telefon	4 099,00
46	muž	1974	motocykl	202 000,00
47	muž	1985	notebook/pc	16 708,00
48	žena	1984	notebook/pc	19 258,00
49	muž	1970	motocykl	35 000,00
50	muž	1976	notebook/pc	16 656,00
51	žena	1983	nábytek	12 198,00
52	žena	1985	notebook/pc	22 258,00
53	muž	1990	chladnička	12 197,00
54	žena	1978	pračka	16 298,00
55	muž	1987	myčka nádobí	8 799,00
56	žena	1983	mobilní telefon	6 498,00
57	žena	1953	nádobí	12 500,00
58	žena	1968	parní čistič	43 780,00
59	muž	1972	notebook/pc	19 516,00
60	muž	1989	notebook/pc	26 156,00
61	muž	1971	notebook/pc	15 999,00
62	žena	1974	pračka	8 715,00
63	žena	1972	lůžkoviny	19 480,00
64	muž	1965	kávovar	21 840,00
65	žena	1971	pračka	12 299,00
66	žena	1990	nábytek	11 490,00
67	muž	1990	televizor	14 998,00
68	žena	1976	notebook/pc	9 758,00
69	žena	1992	televizor	30 447,00
70	žena	1980	ostatní černá el.	14 577,00
71	muž	1971	matrace	17 990,00
72	muž	1954	notebook/pc	4 999,00

73	muž	1987	motocykl	107 000,00
74	muž	1964	televizor	14 249,00
75	žena	1968	čtyřkolka	99 000,00
76	muž	1966	vysavač	5 490,00
77	muž	1984	notebook/pc	12 999,00
78	žena	1984	notebook/pc	17 648,00
79	muž	1992	notebook/pc	20 028,00
80	žena	1987	pneumatiky	3 992,00
81	žena	1975	notebook/pc	7 999,00
82	žena	1963	pračka	7 056,00
83	žena	1937	vysavač	5 999,00
84	muž	1988	pračka	37 400,00
85	žena	1972	mobilní telefon	34 497,00
86	žena	1985	pračka	7 999,00
87	muž	1992	notebook/pc	5 999,00
88	muž	1971	televizor	16 999,00
89	žena	1965	chladnička	8 997,00
90	muž	1963	televizor	8 000,00
91	muž	1974	televizor	15 598,00
92	muž	1969	dvd	5 799,00
93	muž	1959	chladnička	21 498,00
94	muž	1984	pračka	11 080,00
95	muž	1948	televizor	8 775,00
96	muž	1989	nábytek	10 000,00
97	muž	1957	pračka	6 365,00
98	muž	1985	notebook/pc	16 347,00
99	muž	1987	playstation	17 697,00
100	muž	1978	pračka	9 499,00
101	žena	1992	televizor	4 831,00
102	muž	1970	mobilní telefon	8 499,00
103	muž	1975	chladicí vitrína	16 615,00
104	muž	1980	televizor	20 597,00
105	žena	1949	notebook/pc	14 030,00
106	muž	1990	notebook/pc	24 998,00
107	žena	1988	tiskárna	2 808,00
108	muž	1985	televizor	12 801,00
109	žena	1950	dvd	6 048,00
110	žena	1985	televizor	9 604,00
111	žena	1950	domácí kino	3 954,00

112	muž	1947	masážní polštář	5 000,00
113	muž	1991	televizor	14 499,00
114	muž	1957	notebook/pc	10 999,00
115	muž	1981	mrazák	26 327,00
116	muž	1981	notebook/pc	14 499,00
117	muž	1958	televizor	13 998,00
118	muž	1966	ostatní bílá el.	14 019,00
119	muž	1949	fotoaparát	7 590,00
120	muž	1956	satelitní přijímač	5 025,00
121	muž	1972	motocykl	45 000,00
122	muž	1972	pračka	12 698,00
123	muž	1955	televizor	16 190,00
124	muž	1960	filtrační zařízení	33 980,00
125	muž	1953	televizor	20 048,00
126	žena	1977	televizor	10 195,00
127	muž	1970	motocykl	95 000,00
128	muž	1986	motocykl	89 000,00
129	muž	1969	motocykl	89 000,00
130	žena	1974	vysavač	7 999,00
131	muž	1986	gastrozařízení	272 510,00
132	muž	1979	parní čistič	42 510,00
133	žena	1975	vysavač	15 495,00
134	muž	1981	motocykl	60 000,00
135	muž	1963	stavební materiál	447 368,00
136	muž	1971	vysavač	32 395,00
137	žena	1971	parní čistič	36 740,00
138	muž	1978	satelitní přijímač	5 228,00
139	muž	1984	notebook/pc	18 727,00
140	muž	1959	zemědělská mechanika	10 227,00
141	muž	1989	nádobí	22 090,00
142	žena	1976	filtrační zařízení	37 980,00
143	žena	1976	televizor	12 928,00
144	žena	1981	televizor	12 928,00
145	žena	1962	televizor	12 928,00
146	žena	1970	notebook/pc	22 027,00
147	muž	1986	notebook/pc	16 228,00
148	muž	1970	notebook/pc	21 998,00
149	žena	1950	vysavač	15 495,00
150	žena	1968	pračka	14 999,00

151	žena	1974	chladnička	24 870,00
152	muž	1963	notebook/pc	12 694,00
153	žena	1965	vysavač	15 495,00
154	žena	1991	notebook/pc	9 758,00
155	žena	1974	mobilní telefon	8 258,00
156	žena	1961	vysavač	32 395,00
157	muž	1971	notebook/pc	16 227,00
158	muž	1979	motocykl	58 000,00
159	muž	1953	vysavač	26 070,00
160	muž	1964	křovinořez	17 490,00
161	žena	1966	léčebné přístroje	12 700,00
162	žena	1959	parní čistič	37 950,00
163	žena	1990	notebook/pc	13 158,00
164	žena	1951	scanner	16 258,00
165	muž	1969	zemědělská mechanika	5 258,00
166	muž	1981	notebook/pc	17 674,00
167	žena	1975	vysavač	32 600,00
168	žena	1989	vysavač	24 995,00
169	žena	1978	lůžkoviny	5 960,00
170	žena	1972	notebook/pc	45 998,00
171	žena	1975	pračka	5 999,00
172	muž	1958	notebook/pc	9 758,00
173	muž	1965	televizor	14 128,00
174	muž	1957	vysavač	32 395,00
175	muž	1985	notebook/pc	14 276,00
176	žena	1971	pračka	10 990,00
177	žena	1970	chladnička	9 999,00
178	muž	1988	notebook/pc	17 999,00
179	muž	1980	televizor	28 698,00
180	žena	1972	notebook/pc	16 148,00
181	muž	1971	vestavěné spotřebiče	66 000,00
182	žena	1960	pračka	5 199,00
183	muž	1972	matrace	26 540,00
184	muž	1964	pračka	12 999,00
185	muž	1976	navigace	5 298,00
186	muž	1973	zařízení prodejen	592 285,00
187	žena	1955	vysavač	32 395,00
188	muž	1955	vysavač	59 880,00
189	muž	1972	notebook/pc	22 458,00

190	muž	1978	nábytek	300 000,00
191	žena	1983	mobilní telefon	12 055,00
192	žena	1956	nábytek	7 890,00
193	žena	1972	parní čistič	37 950,00
194	muž	1963	čtyřkolka	20 900,00
195	žena	1969	relaxační zboží	32 860,00
196	muž	1987	notebook/pc	3 989,00
197	muž	1967	nábytek	11 100,00
198	muž	1972	televizor	9 999,00
199	muž	1949	parní čistič	44 999,00
200	muž	1984	motorová pila	15 300,00
201	muž	1946	skleník	12 258,00
202	žena	1981	notebook/pc	13 496,00
203	muž	1962	příslušenství vysavače	9 999,00
204	muž	1991	notebook/pc	10 999,00
205	žena	1981	zahradní gril	11 999,00
206	muž	1988	mobilní telefon	8 799,00
207	muž	1980	notebook/pc	14 147,00
208	muž	1983	mobilní telefon	6 758,00
209	muž	1966	televizor	15 692,00
210	žena	1977	notebook/pc	17 998,00
211	žena	1974	pračka	30 592,00
212	muž	1983	čtyřkolka	199 900,00
213	muž	1956	vysavač	59 880,00
214	žena	1955	vysavač	37 998,00
215	muž	1981	chladnička	15 586,00
216	muž	1964	televizor	9 749,00
217	žena	1992	chladnička	49 497,00
218	muž	1973	mobilní telefon	10 076,00
219	žena	1961	vysavač	43 998,00
220	žena	1989	notebook/pc	14 164,00
221	muž	1988	notebook/pc	9 028,00
222	muž	1991	notebook/pc	10 697,00
223	muž	1955	televizor	6 666,00
224	muž	1987	televizor	9 974,00
225	žena	1983	nádobí	12 300,00
226	žena	1956	pračka	8 604,00
227	muž	1954	sedací souprava	11 900,00
228	muž	1948	televizor	28 653,00

229	muž	1987	křovinořez	6 199,00
230	muž	1962	lůžkoviny	3 880,00
231	žena	1980	sedací souprava	18 799,00
232	žena	1970	gastrozařízení	13 290,00
233	muž	1969	myčka nádobí	10 999,00
234	žena	1987	pračka	10 000,00
235	muž	1948	televizor	9 899,00
236	muž	1946	televizor	7 200,00
237	muž	1970	notebook/pc	7 980,00
238	muž	1975	chladnička	12 277,00
239	žena	1975	notebook/pc	5 999,00
240	žena	1992	notebook/pc	11 660,00
241	muž	1988	televizor	25 298,00
242	žena	1990	notebook/pc	9 807,00
243	muž	1988	notebook/pc	14 998,00
244	muž	1978	notebook/pc	11 999,00
245	muž	1986	nábytek	11 990,00
246	muž	1981	notebook/pc	9 998,00
247	žena	1991	plovoucí podlaha	32 184,00
248	muž	1989	krbová kamna	14 399,00
249	žena	1985	notebook/pc	18 556,00
250	žena	1965	nádobí	15 000,00
251	žena	1983	chladnička	7 216,00
252	muž	1961	matrace	19 780,00
253	muž	1947	televizor	5 423,00
254	muž	1962	vysavač	32 395,00
255	žena	1969	chladnička	9 190,00
256	žena	1957	notebook/pc	13 999,00
257	žena	1952	lůžkoviny	17 000,00
258	muž	1961	notebook/pc	18 080,00
259	muž	1966	motorová pila	6 390,00
260	muž	1972	notebook/pc	12 499,00
261	muž	1973	televizor	12 999,00
262	muž	1970	krbová kamna	8 099,00
263	muž	1973	zařízení prodejen	177 600,00
264	muž	1960	vysavač	24 995,00
265	žena	1982	holící strojek	3 500,00
266	muž	1977	pračka	15 065,00
267	muž	1993	zájezd	30 916,00

268	žena	1969	notebook/pc	14 597,00
269	žena	1969	mp3 přehrávač	4 650,00
270	muž	1977	notebook/pc	6 790,00
271	muž	1990	sporák	11 121,00
272	muž	1991	televizor	51 497,00
273	muž	1984	televizor	12 999,00
274	muž	1978	mobilní telefon	6 600,00
275	muž	1989	televizor	18 326,00
276	žena	1969	parní čistič	39 999,00
277	muž	1958	notebook/pc	9 999,00
278	muž	1954	notebook/pc	19 500,00
279	muž	1988	notebook/pc	15 458,00
280	muž	1983	televizor	9 700,00
281	muž	1957	myčka nádobí	14 498,00
282	muž	1986	mobilní telefon	7 999,00
283	muž	1984	kávovar	24 027,00
284	žena	1956	chladnička	15 608,00
285	muž	1991	notebook/pc	5 998,00
286	žena	1990	notebook/pc	16 500,00
287	žena	1972	chladnička	21 884,00
288	muž	1993	televizor	13 201,00
289	muž	1990	přestavba vozidla na LPG	33 000,00
290	žena	1981	fotoaparát	7 590,00
291	muž	1973	regálové vybavení prodejny	417 600,00
292	žena	1991	televizor	17 099,00
293	muž	1957	televizor	24 404,00
294	žena	1954	vysavač	29 995,00
295	muž	1989	mobilní telefon	7 102,00
296	žena	1989	notebook/pc	13 392,00
297	žena	1951	televizor	13 797,00
298	muž	1944	televizor	20 798,00
299	muž	1991	pračka	9 999,00
300	muž	1989	notebook/pc	10 000,00
301	muž	1952	masážní polštář	5 000,00
302	žena	1990	fotoaparát	12 990,00
303	muž	1980	videokamera	4 009,00
304	žena	1984	notebook/pc	18 000,00
305	muž	1986	notebook/pc	16 378,00

306	žena	1991	pračka	13 498,00
307	muž	1988	notebook/pc	16 999,00
308	muž	1989	televizor	4 745,00
309	muž	1990	sportovní příslušenství	10 863,00
310	žena	1931	notebook/pc	20 998,00
311	muž	1973	notebook/pc	9 691,00
312	žena	1931	notebook/pc	18 498,00
313	muž	1993	notebook/pc	21 524,00
314	muž	1971	notebook/pc	15 089,00
315	muž	1987	playstation	9 988,00